

ТЕТЯНА ФРОЛОВА

ПРОЗРІННЯ

поезії

Львів-2012

Авторська редакція

О Тетяна Фролова, 2012

СЛОВО ПРО АВТОРА

(САМА ПРО СЕБЕ)

Мені сімдесят... Це багато чи мало? Навіть важко сказати. Ніби й немало. Але, якщо подумати... Якщо зважити, що в такому віці людина вже наче трохи мудрішає, набирається досвіду, може щось комусь сказати і має що сказати, а воно вже наче і ніколи... Отоді й здається, що сімдесят - це не так уже й багато. А втім, що про це розмірковувати? Треба дякувати Богу й за те. А там вже - як буде. З такого мінору я почала свою розповідь про себе. Хоча, якщо подумати, то нічого аж вкрай мінорного в моєму житті немає. Скорше навпаки. Все-таки назбиралося вже трохи виданих книжок: і поезія, і проза, і казки. А що не все з написаного побачило світ... Такі реалії. Все зовсім банально: бракує коштів. Може колись... А може й ніколи. Хто те може знати, як воно складеться. Тішуся з того, що вже є. Регалій не маю ніяких, зате маю своїх ширих шанувальників, а це не так уже й мало. За них я дякую долі. А що сліпа... Тут вже ніхто не винен. Так, видно, судилося. Тут вже журись чи не журись - нічого не зарадиш. Просто

треба намагатися і в такому стані робити все, що можна, аби в цьому житті не бути зайвою, бути погрібною рідним і чужим, і тому широкому світові, котрий не винен у наших бідах, але причетний до наших радощів. А прозріння... Воно приходить з віком: до когось раніше, до когось пізніше, а до когось то може й ніколи не прийде. Як казали колись, марний льос, марні сподівання. Та ми звикли вже сподіватися навіть там, де нема надії.

То тільки так здається, що життя скупе. Воно щедро наливає з чари своєї духовності: випий. Або хоч пригуби. Щоб не жити в такі безповітряні бідності. Жити без розкішної машини можна. Цілком. Обійтися без розкішної фазенди чи великого будинку - також можна. А от, коли в душі порожньо, тоді... Тоді теж можна якось жити. Але як? З чим? Оце питання з питань, найголовніше. Ш, не проміняла б я своє життя на чисте інше. Воно в мене нелегке і цікаве. І таки має.

А прозріння? Воно приходить до людини у будь-якому віці, або не приходить ніколи. І це вже зовсім не важливо, чи людина зряча, чи сліпа, бо це прозріння духовне. Тоді людина починає бачити світ зовсім по-

іншому, по-новому. Їй відкривається щось таке, що раніше ніколи не вражало, вона їй не підозрювала, що таке існує, а тепер... Прозріла-іпобачила... Найчастіше прозріння приходить з роками. Тоді світ бачиться в кольорах. А ви думали, що кольоровий світ і кольорові сни бувають тільки у молодих? Ш, дорогі мої, ні. Бо молодим що? У них все ще попереду. Багато, просто-таки безмір часу, котрого можна не берегти. І кольори можна не помічати. А коли людина входить у свій вік, то розуміє, що часу у неї не так уже й багато, і вчиться той час берегти і цінувати. А кольори... Вони набувають особливої яскравості, бо це ж прощання. Прощання з чим? Хто зна... Запитаю у себе й сама відповім: чи я щаслива? Безперечно. Щаслива? Будучи сліпою? Так.

Була війна. Довкола сіялося лихо і смерть. І я... Я також була. Сліпа дитина на селі. Осліпла від менінгіту. А лікарі? Які лікарі? Війна ж... Був один. Єврей. На той час був з родиною в гетто. Німці випускали на дві години до хворих. То була моя доля. Потім її розстріляли. Разом з тими, що в гетто...

Після війни був ще Філатов, але то вже не була моя доля - було запізно.

В нашій хаті поселилася безнадія. І плакала моя бідна мати. Їй було найважче: дванадцята дитина і - сліпа. Та перемогла селянська мудрість, велика і свята: мусить так бути. Бог так дав.

А я? Вчилася жити, ходити, бігати, бавитися з дівчатами. Бо співати, мабуть, вміла від народження. Пісня не була гостею в нашій хаті. Вона тут жила. А достатку не було. Часом не було й хліба. Це пам'ятаю. І як батько повернувся з війни - теж пам'ятаю. Він взяв мене на руки і... Заплакав. Він бачив смерть, а тут... Я все повертаюся та й повертаюся до тих спогадів. Печуть. Чи не від них і починалося моє прозріння? А може й не від них. А може від запаху землі весною, коли мама копала город.

- Дайте, мамо, і мені грядочку, щоб і я щось посадила.

І я садила квасоллю, часник, кукурудзу, а потім слідувала, як все це росте.

А ще була осінь. Сумна-сумна. Як мамин город, вже прибраний до зими, як шурхіт опалого листя. Тоді мені хотілося плакати. А часом і плакала.

- Чого ти, доцю? - питала мама.

- Нічого. Це я так... Шкода...

- Чого тобі шкода?
- Листочків, сонячничиння...
- Це осінь, дитино. А потім прийде зима.

А ще мені було шкода тих квітів, котрі хтось сів на морозі і лив на них гіркі сльози. Я тоді ще не знала, що це вірші Лесі Українки. Та й про Лесю я ще тоді нічого не знала. Просто пісня така в хаті співалася.

Життя на дотик...

- А покажіть...

І мені показували - давали в руки. І це було таке звичайне, як бачити очима. До того звикли всі: і рідні, і товаришки. Ну, а я... Я з тим росла, то мусила вже звикнути.

А доля? Дивилася собі та й посміхалася: нехай росте - то може щось і виросте.

І я виросла до шкільного віку. А далі росла вже у Львові, в школі-інтернаті для сліпих дітей. Прекрасні то були роки. Трудні, але ж прекрасні.

Тут теж жила пісня. Пісні зліталися, як і діти, з різних міст і сіл, ба навіть з різних областей України. Такі різні варіанти одної і тої ж пісні. А ти, Тетяно, вже журишся: а як же ж воно правильно? А правильно по-всякому, бо це була народна пісня. Та я тоді ще того не знала. Про те я довідаюсь потім, коли буду

вчитися у львівському університеті імені Івана Франка.

Працювала і вчилася. Було важко і було цікаво. А які у нас були викладачі. Мені здавалося, що вони знають абсолютно все. Скоць Андрій Іванович, Коструба Петро Петрович, Ощипко Ірина, Ключковський Богдан. Боже мій, які вони були мудрі. А як любили українську літературу. І українську мову також. Я їм кланяюсь доземно. А декому... Кланяюсь їхній пам'яті.

Робота в цеху, проста і примітивна, втомлювала своєю одноманітністю. Але це був кусок хліба щоденного, без якого не можна було жити. Постійні дефіцити, малі заробітки, найдешевший і далеко не найкращий одяг. Яюсь в молодості все це сприймалося легше. Зате ж конференції в університеті, шевченківські вечори. Це було так вражаюче. Це теж було прозріння. Шкода, що я не могла вчитися на стаціонарі. Не могла, бо мені нікому було допомагати. Надіялася мусила тільки на себе. Але й так добре - і я тим тішилася.

Вже й тоді писалися вірші. Чи добрі, чи погані - не знаю. Найбільше писалося про любов. Хоча було трохи патріотичних віршів.

Спершу ще пробувала посилати в якісь газети, а потім зрозуміла: не надрукують.

«Нема ідейної вагомості» - відповідали. Може й нема. І дала собі спокій.

З роботою поталанило: працювала у вечірній школі. З заміжжям поталанило не дуже: розлучилася. Виховала трьох синів. Маю з них втіху і допомогу. Ростуть онучата.

Вже в солідному віці вдруге вийшла заміж. Мій чоловік - кобзар і лірник - Лайош Молнар. Часто удвох тепер виступасмо на концертах. В другому заміжжі і почалася моя творчість. Виданням моїх книжок зайнявся мій чоловік. Щойно в 1996 році побачила світ моя перша поетична збірка «Виклик долі». А далі проза, казки і наступні поетичні збірки.

Презентую читачеві свою 15 поетичну збірку «Прозріння». Сприймайте її як світ, що відкрився переді мною і вихлопнувся у вірші.

ХАЙ СЛОВО ВПАДЕ У СЕРЦЯ

Нехай прийде прозріння

Зібралися літа
У мене за плечима,
Розгублено стоять,
П'ють з повного відерця.
Прозріння не у тім,
Що бачиш ти очима,
Прозріння лиш у тім,
Що відчуваш серцем.
Стою на тій землі,
Де роки поєднались.
Із сонця в мене щит,
А з місяця корона.
У пояс мій зірки
Безжурно повплітались.
Я дужа і міцна,
І трішки безборонна.
Хтось міряє життя
І славою, і грішми.
Століття пропливе —
Таких і не помітить.
А я собі стою,
Така дощому грішна,
І дякую за те,

Що я живу на світі.
Перед життям схилосьь,
Перед людьми тим паче.
Людина - це вінець,
Це Боже сотворіння.
Нехай у світі тім
Повік ніхто не плаче,
До кожного в свій час
Нехай прийде прозріння.

Люблю Україну

Сонце встало і вмилось зраненька,
Обіцяючи лагідну днину.
Я стояла, така ще маленька,
Та любила вже Україну.
Теплий вітер віяв із півдня
І бентежив душу теплом.
Дужий голос нашого півня
Розполохав хмарки над селом.
Я зривала запалені вишні
И шаленіла від кислого плоду.
Заклопотана мама вийшла
И до криниці пішла по воду.
Ця картинка до болю звична,
І нема тут ніякого дива.
Моя мама, сива і вічна,
І до щему, до сліз правдива.

Все частіше вертаюсь у будні.
Я нічого з тих пір не забула.
Заглядаю в своє майбутнє -
Все частіше бачу минуле.
Кожен день сонце сходить над світом,
Обіцяючи нам нову днину.
Сивина вкрила голову цвітом,
А я їй досі люблю Україну.

Криком чайки над тобою злину

Я зріднилася з тобою, світе,
У печалі, в радості і в горі,
Як рідняться хвилі в синім морі,
Як зріднився з морем буйний вітер.
Криком чайки над тобою злину,
Летом пісні я знесило крила.
Світе, я тебе собі відкрила,
А в тобі велику Україну.
З висоти я за тобою стежу,
Бо не вмію вже без тебе жити.
Я щаслива, що тобі належу.
От якби могла ще прислужитись.
Я благаю, прошу вас уклінно,
Тих, у кого серце не порожне,
Полюбіть всім серцем Україну,
Бо інакше нам уже не можна.

На пагорбах величчю сяє столиця держави,
І дивиться Либідь, і Київ, і Щек, і Хорив.
Любіть Україну і горді Тарасові думи,
Ревучий Дніпро і калину у росах рясних.
Спиняйтеся інколи у величавій задумі.
Живуть там легенди, і ви доторкніться до них.
Нехай промовляють вони у безхмарному
леті
До ваших дітей і онуків, а може й до вас.
Славетна земля та, що родить співців і
поетів,
І славне лицарство, що край боронило не
раз.
Дай, Боже, нам жити під мирним і сонячним
небом,
Ораги і сіяти в полі добірне зерно.
Якщо ж доведеться боротися, земле, за тебе,
То стане лицарство, бо іншого нам не дано.

Про поетес

Горе одне з тими поетесами
І з їхніми музами юродивими.
Муляють вірші, такі непричесані,
Хоч може колись хтось назве їх правдивими.
А зараз вони такі недоречні,
Незручні і, якщо чесно, навіть небезпечні.
Хоч, правда, ті істини незаперечні.

Та все ж недоречні і небезпечні.
Куди їх подіти, отих поетес?
Як їх повернути на іншу віру?
Чи взяти в оренду шматок Сибіру?
Чи використати ще який-небудь прогрес?
А вони все пишуть й ніяк не вгамуються.
Не бояться ні вітру, ні грому, ні хмар.
Пишуть поетеси, а всі дивуються:
Рівний перед ними вівчар і цар.
Роздають наліво й направо титули:
Що хто заслужив, то те й бери.
Справжніх поетес ніколи не кликали
В заміси, в палаци чи у двори.
А якби і кликали? То що з того?
Знали собі ціну і були горді.
Не міняли вони шматок хліба черствого
На ласі шматки й похвали акорди.
І тепер з тими віршами роби, що хочеш.
Друкуй - не друкуй - розійдуться по світу.
І як ти їм голову заморочиш,
Щоб вони славили нашу еліту?
І яку б придумати їм нагороду?
Ой, либонь, вже з ними не зробиш нічого.
Не напишуть вірші комусь надогду.
Не напишуть навіть рядочка одного.

Непричесаний вірш

І знову ми свою історію
Перепишемо, перекроюєм,
Блазноюєм, сусідам своїм на догоду.
От тільки ніхто не спитав у народу,
Чи хоче він знову підніжками бути.
Про щось не сказати, а щось обминути,
А дещо так зовсім, навіки забути.
Нас били мечем, кров, як воду, точили.
А ми боїмося поранити словом,
Пробачте, правдивим. Либонь, не навчили
Ті довгі століття таки нас нічого.
Ну що ж, переписуйте і перекроюйте
Нашу історію, писану кров'ю.
Все, що було, неухильно спотворюйте,
За кров ворогам платімо любов'ю.
А може повернемося? Ще на брухт
Не викинули старі наші окови.
І зробимо мовчки у рабстві пут
Російське нариччя із нашої мови.
А що про Батурина скажете ви?
Чи обійдете його стороною?
Аби не вразити серце Москви,
Щоб не задзвеніти сльозою-струною.
Зате толерантно, зате без образ.
А Голодомор? Ну навіщо? Для чого?
У нас - як у нас. У нас - все гаразд.

Зате ми тепер всі віримо в Бога.
Навіть комуністи - не атеїсти.
Відійшли від статуту - зате з народом.
А шинку можна і в піст поїсти,
Комунізм збудувати за власним городом.
І пам'ятник Леніну, а можна й Сталіну.
Свобода? Все можна на Україні.
Хіба ж розумніші з роками стали ми,
Якщо пам'ятник поставили Катерині?
Народе, отямся, бо сором пече.
За що ж тоді гинули наші герої?
А кров не висохла, й досі тече
В Батурин, з-під стін далекої Трої.

Віддам усі скарби

Гортаю вірші - свій найбільший скарб.
Чом тільки вірші? І казки, і прозу...
Бог на мені поставив світлий карб
І дарував мені тверезий розум.
Коли читач шука якісь рядки,
Якщо ті вірші ще когось хвилюють,
Писати треба. Всі свої гадки
Я заспіваю, спишу, намалюю.
Аби весна повз мене не пройшла,
Аби любов мене не обминула.
Все, чого я так прагнула й знайшла, -
Все на добро я людям повернула.

Аби добрішим став той білий світ,
Аби у ньому затишно жилося,
Аби з дитинства й до похилих літ
Задумане й наміряне збулося.
Я без жалю віддам усі скарби,
Ті, що надбала, й ті, що ще надбаю,
Щоб не родились у краю раби,
А доньки і сини у ріднім краю.

І плакала гірка печаль

Ісуса ще не розп'яли,
Лиш на Голготу привели.
Для більшої скорботи й суму,
І ще для більшого поглуму
Вінець терновий одягли.
А натовп, люди ті лукаві!
Чи то з намови сатани?
Недавно ще кричали «слава»,
Тепер кричали «розіпни».
Син Божий дав себе розп'ята -
І пролилася кров свята.
А під хрестом стояла мати
І все дивилась на Христа.
На сина Божого дивилась
І Богу ревно так молилась,
Щоб він полеглив муки ті
І дав померти на хресті.

І плакала гірка печаль,
їй теж було Ісуса жаль.
Пречиста Діва, Божа мати...
Вона не вміла проклинати.
Лиш сльози... Чисті, мов кришталь.
Вона молилась до небес,
Просила, щоб Христос воскрес.
До Бога вічного молилась,
І побивалась, і журилась,
Щоб сталось чудо із чудес.
Приніс ту звістку ангел днесь:
Христос воскрес! Христос восіфес!
І кожен Богу поклонився,
І кожен ревно так молився,
Бо смертю смерть він подолав
І нам життя подарував.

Мені б стриножити свій час

Я насолоджуюся тим, що я живу
У голосах розвесняного птаства.
Мені не треба більшого багатства,
Лиш горілиць лягти в густу траву.
Лиш нахилити яблуневу гілку
И вдихнути запах того буйноkvіту.
Я чуюся володаркою світу,
Що перелився трепетно в сопілку.
А негарзди... Я їх не боюся.

Вони були і будуть після нас.
Мені б лише... Стриножити свій час,
Допоки я удосталь наживуся.
І насміюсь, наплачусь, наспіваюсь,
Налюблюся, натішуся, а потім
Відділиться душа моя від плоті
Та й полетить. На рай не сподіваюсь.
Який там рай! І пекла забагато.
Заплачуть ті, котрі мене любили,
І ті, що мені прикрощі робили,
Бо доведеться знов когось шукати.
Я Богу дякую за плин мого життя,
За гіркоту червоної калини,
За щирий усміх кожної дитини,
За перший гріх і перше каяття.

Збирати час розкидане каміння

Яка врочиста тиша на землі.
Що провіщає та сакральна тиша?
Ніч ходить по траві і по ріллі
І пише щось. На зорях дрібно пише.
А місяць прочитає й посміхнеться,
Бо він старий, все знає наперед:
Усе минеться, добре й зле - минеться.
Як та бджола, збирає вічність мед.
Яке святочне, тихе безгоміння...
Все знає мудрий місяць, та мовчить.

Збирати час розкидане каміння.
Та людство й те нічого не навчить.
Прозрій, людино, і послухай тишу,
І подивись на зорі у воді,
І прочитай, що ніч на зорях пише,
То може й помудрішася тоді.
Вставай, лщдино, годі тобі спати.
Забудь всі біди, більші і малі.
Дитя в колиці перехрестить мати...
То може й Бог озветься до землі...

Хай Бог простить чи покарас

Стрижі кричали, очерет шумів,
Вітри зійшлися у шаленім герці.
А хтось носив печаль у своїм серці,
А мститись не хотів або не вмів.
Печаль та народилась не сьогодні,
А давнім болем в серці проросла.
Колись померли тут батьки голодні,
І вимерло, напевно, півсела.
А дехто каже: не було такого.
Та для лажиз то може й не було.
Вони забули про людей, про Бога,
А за плечима гинуло село.
Па наших на родючих чорноземах
Вмирили люди з голоду, а ви,
Як найстрашніша на землі екзема,

Лишилися підніжками Москви.
Лишилися і досі. Без потреби.
Що вам дадуть за ту страшну брехню?
Либонь, нічого. Проклене вас небо,
Не смієте топтати ту стерню,
Де хліб родив. Народ наш терпеливий,
Прощає всім, як Бог йому велів.
Хай терням ваші поростуть могили
І згине слід брехливих ваших слів.
Стрижі кричали, очерет шумів,
Як і колись в тім благодатнім краї...
Хай нечистивців тяжко Бог скарає.
Хай нам простить, хто мститися не вмів.

КРИМСЬКІ ЗАМАЛЬОВКИ

Ворон

Чомусь тут ворон починає ранок.
Либонь, скликає круків на сніданок.
А воронята, хоч такі малі,
А каркають незгірше від великих,
їх так багато, чорних, зовсім диких,
Намножиться на приспаній землі.
Допоки спить земля в обіймах неба,
Хлюпоче море, горде і правічне,
Стирається велике і величне
І множить все те, що нам не треба.

Кримська ніч

Журився світ,
Що в ньому стільки бід.
Сміялись зорі, бо були високо.
І місяць поглядав цікавим оком.
Він мудрий був. Мав так багато літ...

А молоді
Купались у воді.
Були далекі від біди і горя.
Ловили шепіт приспаного моря.
І я згадала, як було тоді...

Ах, тепла ніч!
Яка солодка ніч.
У кожного були ті млосні ночі,
Коли у душу заглядали очі
И лилася беззмістовна тиха річ...

Пливли слова,
Немов вода жива.
І кожне слово оберталось в хвилию,
І кожне слово набирало силу.
Любов права. Любов завжди права.

Ах, кримська ніч,
Бентежна кримська ніч!
Лиш у Криму такі бувають ночі.
Душа рокам коритися не хоче.
Як юнка, я біжу тобі навстріч.

Одна з принад -
Найкращий хор цикад,
Що славлять літо, і любов, і море.
Тьмяніє і чуже, і власне горе,
І серце б'ється з розумом невлад.

Сховай мене.
Хай радість не мине
З покровом оксамитової ночі.

Мій сон кудись повівся охоче,
Бо знає, що до ранку не засне.

А море все хвилиною бавиться

Рим — не Крим, а Крим — не Рим. І слава Богу.
Тільки ви допоможіть, допоможіть.
Не вбивайте дітям в голови дурного.
Поряд з тим їм щось розумне розкажіть.
Покажіть їм, як у ранці сонце сходить
І торкається морської тайни.
Покажіть їм, як добро по людях ходить.
Хай добром тим причастяться і вони.

Життя зав'язалось у вузлики.
А може колись розв'язатися.
Від вашої дикої музики
Нема вже куди заховатися.
Скрізь бумкає, гехкає, грюкає.
А де ж дивовижні мелодії?
І хочеться крикнути з мукою:
- Ви злодії, злодії, злодії!
Настирливо лізете в душі нам,
Вбиваєте все, що лишилося,
І тушите, глушите, глушите,
Що досі ще не заглушилося.
Скрізь бари, кафе, ресторани.

Воно б може так і годилося,
Якби шахраї й шарлатани
Під вашим крилом не водилися.
Усе на прибутки спрямовано.
І як той багач не подавиться?
І сумно, і прикро, і соромно.
А море все хвилино бавиться.

Хай спокійно море засина

Тут така дощому млосна ніч.
Зірочки на темнім оксамиті.
Хто ще не зазнав такої миті,
Вслухайтесь у моря тиху річ.
Море перехлюпується з небом.
Замовкає музика і спів.
І не треба непотрібних слів.
Краще пригорни мене до себе.
А за хвилям плеском - таїна.
Маяки десь світяться вогнями.
Хай собі минають дні за днями.
Хай лиш небо й море не мина.
Я до моря прагнула ще змалку.
Десь жило воно в куточку мрій.
А за нами підгляда русалка:
Заздрить нам чи може сумно їй.
Вдарила вона по пінній хвилі,

Аж озвалась ехом глибина.
Що ж, ходімо звідси, хлопче милий,
Хай спокійно море засина.

Море не спить

А море не спить,
А море шумить,
А море хвилюється
За мою долю.
Лиш легенько дихне,
Лиш спросоння зітхне.
Сумувати і гніватись
Я не дозволю.
Я йому заспіваю,
Йому посміхнусь -
І воно заспокоїться
І затихне.
Легку хвилю гойдне,
Голубінню сяйне,
Поморочиться трохи
И затихне.

Пісня хвиль

Море хвилі колисало,
Колискову їм співало.
Та вони не засинали,
Пустували і пірнали.

Хвиля хвилю доганяла,
Сміючись, переганяла.
Хвилі галас здіймали,
Хвилі вітер гукали.
— Де ти вієш, ситий лежню?
Збуди тишу прибережну.
Може спиш за валунами
Замість бавитися з нами?
Всіх нас море носило,
Дарувало нам силу.
Гарні наші забави, гей!
Все бурунить і пінить,
Нас ніхто не зупинить.
Ми свавільні, ми вільні, гей!
А вітер-вітршце
І реве, і свище,
А море нуртує,
А море лютує, гей!
Кожна з нас любить простір,
Все у нас дуже просто,
Але зовсім не так, як у людей.

Розмова з Нептуном

- Про що задумався, Нептуне?
Чи ти вже в морі не владика,
Що хвиль бентежних сила дика
Ось-ось вже море з місця зсуне?

Чом упокорити не можеш
Ті хвилі, що на гори схожі?
І цар морів і океанів
Сміється: - Чом не можу? Можу.
Та я ще сам їм допоможу.
Нехай собі побешкетують
І буйну силу хай відчують.
Нехай старе правічне море
Все перевернуть, то не горе.
Даю їм час від часу волю
І не картаю за сваволю.
Хай бешкетують, хай розважаться,
А потім лагідно так вляжуться,
Що й не повіриш, що це ми
До неба бурили шторми.
- Скажи, кудлата борода,
Чи не була тобі шкода
Людей і їхніх кораблів,
І їхніх мрій, і їхніх слів?
- Я їх по-своєму люблю.
Нікого даром не топлю.
Та часом, зізнаюся, мушу,
Хоч може й гріх беру на душу.
- А в тебе є душа? От диво!
- От бачиш... Знов несправедливо
Мене людина обража.
Чи у Нептуна є душа!
Якби я душу загубив,

Хіба ж би море я любив?
А моряків? А кораблів,
Що відірвались від землі
І линуть, як ті чайки білі...
Такі бентежні, буйні, смілі,
Як мої хвилі.

- Чому ж погрожуєш штормами?
- Бо ті зухвальці часто з нами
Собі жартують. А русалку,
Котру я вибавив ще змалку,
Беруть на глум.
Хіба ж не сум?

- Нептуне, ти ж прадавній дід.
Хіба ж не сором?
Чи ж до людей звергатись слід
З таким докором?
Чей образитись на людей
Тобі не личить.
Ходімо краще до дітей.
Он вони кличуть.
Ти заховай свої шторми,
Приборкай хвилі.
Ходімо бавитись з дітьми,
Поки ще в силі.
Он чуєш? Кличуть Нептуна.
Яка то втіха!
Спокійно море засина,
Як лагідь тиха.

Живи у спогаді мосму

Чому розсердилося море?
Того ніхто не зна.
Бо його радощі і горе -
Одвічна таїна.
І розпустило хвилі-гори,
Об берег розбива.
Чому розсердилося море?
Таке із ним бува.
І наполохалися чайки,
Кричать, мов на біду.
А я до моря теплим літом
Прощатися іду.
Бувай здоров, Нептуне-діду.
Не сердься, все мине.
Я може ще колись приїду,
Не забувай мене.
Монети кину, як годиться,
Бо так вже повелось.
Хитрюще море, як лисиця,
Сяйнуло, розлилось.
Таке ласкаве і грайливе,
Здавалося б, вода...
Таке принадне і звабливе,
Аж кидати шкода.
Та треба їхати додому.
Пора мені, пора.

Ти ж зоставайся в світі тому,
Де кожен день - як гра.
Ти залишайся синім, чорним,
А часом голубим,
Живи у спогаді моєму,
Як молодість, як дим.

НАСТРОЄВІ ЗАМАЛЬОВКИ

Визволи нас від лукавого

По кав'ярнях не ходжу - не маю часу.
Цінувати навчилась і час, і гроші.
Не люблю виставляти себе, як прикрасу.
Милуватися нічим, мої хороші.
По кав'ярнях не ходжу, по барах теж.
Чорну каву п'ю собі в себе вдома.
Мого прізвища в енциклопедіях не знайдеш,
Я поетеса не дуже відома.
Та про те не шкодую і тим не журюсь.
Та зате ні від кого я не залежу.
Не лукавлю, ні перед ким не хилюсь,
З висоти духовності за світом стежу.
Я за гріш свою душу не продаю
І не пишу вірші на задані теми.
Є у мене, звичайно, свої проблеми.
Перед ними навколішках не стаю,
їх вирішую, як тільки можу, сама,
У своїй сім'ї, у своїй родині.
Щось вдається, щось є, а чогось нема,
Бо мені - так самісько, як кожній людині.
Не гірше й не краще, а є - як є.
Та не скаржуся й не нарікаю на когось.
Богу дякую, що дарував мені голос,
А все інше, погане і добре - моє.

Я живу, як усі невідомі поети.
Вони мають скарби, а насправді - бідні,
їм належать зірки, і сузір'я, й планети.
І володарі з них, якщо чесно, гідні.
А насправді в кожного кусочок світу,
І туди не пускають вони нікого.
Там повнісько любові, і щастя, й привіту.
Там поети собі розмовляють з Богом.
Я аршином совісті чесно міряю
І свої вчинки, і вчинки чужі.
Вірую в Бога, в людину вірую.
Та спини нас, Боже, на рубежі.
Будь до нас милосердний, Господи мій.
Не карай правого, прости неправого.
І немудрого, й мудрого ти зрозумій
І визволи, Боже, нас від лукавого.

Хочу стати дивачкою

Ті поети - якісь диваки, якщо чесно.
Про кохання мріють, у снах літають.
Але вірші писати - це так чудесно,
Особливо, коли ті вірші читають.

А коли хтось шукає у ваших книгах
Ті рядки, що комусь запали в душу,
Отоді по-справжньому я щаслива
І писати можу, й писати мушу.

Тільки де зачерпнути отого дива?
І з якої річки? З якої криниці?
Щоб та мова чиста була й правдива,
Щоб відкрила людям свої таємниці.

Прочитає хтось - щоб йому одразу
Стало легше жити на білому світі,
Щоб забув і кривду, й тяжку образу
І щоб захотілось добро творити.

Без поезії жити ніяк нам не владється,
Ким би ви не були: продавчиною, швачкою.
Писати вірші - яке це щастя.
І я також хочу стати дивачкою.

Не хочу фарбувати свиню

Візьму і підфарбую свиню.
Тебе не одурю. Себе саму.
А може час? А може свої роки?
Яке там! Додала собі мороки.
Нехай вже краще буде так, як є.
Що прожила - те все було моє.
А те, що голова моя вже сива...
Це свідчить, що і я була щаслива.
Зазнала втіхи, любовців, розлук,
Було, що й щастя вислизало з рук,

А потім знов ловила на льоту.
Це значить, не жила я безтурботно.
Було мені і холодно, й спекотно.
Було до співів, танців й до плачу.
Тепер за все сивинами плачу.
Не буду фарбувати сивину.
Люби мене таку, таку одну.
Не хочу дарувати штучну вроду.
Я сивину несучу, як нагороду.

Впусти до хати ніч

Ти відчини, впусти до хати ніч.
їй так самотньо, холодно і лячно.
Ти вислухай її спокійну річ -
Вона тобі довіку буде вдячна.
А я одна. Весела чи сумна -
Нікого це, як бачиш, не обходить.
До мене ніч на каву теж заходить,
Та їй зі мною нудно, бо вона
Казки свої розказує охоче,
А я чомусь їх слухати не хочу.
Тоді вона розсердиться і йде.
То може когось іншого знайде.
Ти їй, здається, більше підійшов би.
Ти чомусь любиш нереальний світ.
І справжній, і казковий, і немов би
Вернувся до тебе із минулих літ.

То може десь і я у тому світі,
Такому ж нереальному, як ти...
Самій аж захотілося зайти
И побачити себе в минулолітті.
То ти відчиниш? В хату ніч зайде,
її не бійся. Вона лиш примарна.
Від неї захищатись - справа марна.
Вона до твого серця шлях знайде.
То я лише до болю прагматична
І не люблю сумних її гадок.
Ніколи не любила загадок.
Хоча любов - це загадка одвічна.

Проліски

Стояли хлопці на трасі,
Продавали проліски в грудні.
Щось змінилося в просторі й часі,
У сучасному і в майбутньому.
А я їду до міста Лева
І везу вже грудневі проліски.
Де ж ти, вереда-королева?
Не ховайся у казку боязко.
Я тобі подарую квіти,
Що розквітли зимі на піум,
Ти їм будеш, як я, радіти
І забудеш і злість, і сум.
І не треба мені твого золота,

І не треба мені нічого.
Квіти в'януть не тільки від холоду,
Квіти в'януть від слова гіркого.

А батько клепле коси...

Співали півні. Починався ранок.
Роса сріблилась на траві і квітах,
На схилених додолу мокрих вітах.
Туман стелився, мов м'який серпанок.
І я стояла в тім сумнім серпанку.
Від холоду тремтіла й була боса.
Купались ноги в світанкових росах,
А я шептала: - Доброго вам ранку!
І вам, поля, і вам, садки зелені,
І сонцю, що вже вмилося росаю!
Воно сьогодні сходило й для мене,
Щоб день новий наповнити красою.
Привіт тобі, нова розкішна днина!
Неси всім радість і нікому горя.
Ти, річечко, неси мій спів до моря -
І хай його почує Україна.
І дівчина, що жне пшеницю в полі,
І хлопець, що по трасі мчить, як вихор,
І верби, що стоять без вітру тихо,
І вітром приколисані тополі.
Доброго ранку, лелечата босі!
Доброго ранку, небо синьооке,

Таке погідне і таке високе!
А там, в дитинстві, батько клепле коси...

Повернулась з дороги

Я вернулась додому з важкої дороги -
І до мене прибігла захекана рима.
Відігрілись нарешті натомлені ноги,
А зима зосталася десь там, за дверима.
Мене зустріла неприспана хата,
Кіт чужий зустрів мене на порозі.
Я й не знала, що я така багата.
І на очі мені навернулися сльози.
Я без хати своєї якась незахщена,
І вона без мене сумує, я знаю.
І тепер не страшна ніяка хвища нам.
Я вдома! Відновлюватись починаю.
Я сяду собі у своїм фотелі,
Буду пити чай, а можливо, що каву.
Вдома краще, ніж десь у якимсь готелі.
Я таки одурю свою долю лукаву.
Бо вона хотіла б лише мандрувати.
Пу, а я втомилася, з мене досить.
Буду відпочивати, ледачкувати,
Доки серце нових доріг не попросить.
А воно попросить, не забариться,
І тоді я знову кудись помандрую.
А поки що чайник зі мною свариться,

Що я забула його й не чую.
Я боюсь сполохати нову мрію
І розігнати нові гадки.
Ось зараз, руки трохи зігрію -
І напишу найкращі свої рядки.

Вечір на селі

Додому з пасовиська йшли корови,
їх гнали діти, невсипущі діти.
На землю сховався вечір чорнобровий,
Шуміли верби й гнули довгі віти.
Задзвонить скоро молоко в дійниці,
Запахне хлібом й картопляним духом.
Вже висипало небо всі зірничі,
Накрило землю, наче капалюхом.
Десь гавкав пес, бездомний та голодний,
Роса вже впала на траву й на квіти,
Вже по домівках розійшлися діти.
Зійшов на землю вечір прохолодний.
За ним і ніч - зеленокоса мавка.
Зірок вже повну пелену набрала.
Знічев'я десь сусідський пес загавкав.
Скрізь тиша. Тільки співу бракувало.
Синів і дочок зачекались мами.
Вони у клубі, скоро вже прийдуть.
Уже не йдуть плугатарі з плугами.
Хрущі ж гудуть. І досі ще гудуть...

На маминому городі

На маминому городі
Стежки заросли бур'янами.
На ньому нічого не родить -
Немає моєї мами.
Сама насіялась м'ята,
І пахне чебрець здичавілий.
Немає вже мого тата -
І ходить сум посивілий.
На маминому городі
Заснула натомлена осінь.
Ніхто тут більше не ходить,
Хіба що вітрисько босий.
Хіба що зажурений сонях
Насіявся звідкись і виріс.
І пташка озвалась спросоння,
Що не злетіла у вирій.
На маминому городі
Давно вже не родить нічого.
Хтось тихо стежкою ходить.
То може мій давній спогад.
І я тут буваю зрідка -
Боюся порушити спокій.
Лиш заздрісним оком сусідка
Все дивиться в світ широкий.

Навіялись вірші сумні

Навіялись вірші сумні.
Це хто ж мені їх наколисує?
Зима на моєму вікні
Ті вірші з морозом записує.
- Не треба, - кажу я зимі,
- Я так не люблю твого холоду.
Ми потім запишем самі,
Якщо не писалися змолоду.
А я не скорюся тобі,
Допоки ще спогади хмеляться.
У радості чи у журбі
Ті вірші барвінком розстеляться.
Морозе, ти їх не торкнись,
Вони, наче квіти напровесні.
На відстані десь зупинись,
Хай квітнуть, і ніжні, і болісні.
В нелегкі розбурхані дні
Від віршів серця відігріються.
Навіялись вірші сумні -
То може й веселі навіються.

Запитати хочу

Мамо, маіусю, нене,
Ваші роки перейшли у мене.
Ваша ніжність і ласка,
Ваша пісня і казка.

От тільки мудрості вашої не достає.
А все інше - є.
Діти і внуки,
Болі й розлуки -
І все це моє.

Хоч плакати не на порі,
Та, здається, ні з чого й радіти.
Допоки живі наші матері,
Доти ми - їхні діти.
А вас, мамо, нема вже давно.
Я дивлюся в ваше потойбічне вікно -
І бачу ваші натомлені роки,
І чую ваші натомлені кроки.
Тільки ваші слова
Вітер чомусь розвіва.
Відчуваю ваші теплі долоні.
І провина якась обпікає скроні:
Чогось не зробила,
Чогось не змогла.
Я любила вас, мамо,
Дуже любила,
Та чомусь не оберегла.
Я вже виросла, мамо. А разом зі мною
Виросли клопоти і тривоги.
І все тернистішими з роками
Стають натомлені віком дороги.

їх все важче долати, та я долаю,
Бо знаю, що треба, бо знаю, що мушу.
Може, забагато про тіло дбаю,
А годилося б більше дбати про душу.
Та я грішна, мамо. Така, як всі люди.
Не гірша й не краща, мені так здається.
Щастя не мала - то вже й не буде.
Тільки серце чомусь ошаліло б'ється.
Все рветься кудись у космічну безмеж,
І навіть з роками воно не вгамується.
І вірші чомусь і досі римуються.
А земля все крутиться, і я теж.
Я хотіла у вас запитати, мамо,
Чи для вічності має якийсь значення,
Що я не просила у когось пробачення?
Я незавжди мирилася з ворогами...

Зародила яблуня

Стою перед воротами
Садиби моєї сестри.
- Дайте мені одне яблуко,
А може два або три.
Бо зародила так рясно
Та яблуня цього року.
І на душі так ясно
Від яблук червонобоких.
Вже діти чужі тут бігають,

І порасться їхня мати.
Цікаво, чи тут обідають
За столиком біля хати.
Питати якось незручно,
Бо то вже хата чужа...
Життя тривас. А учнів
Ніщо таке не вража.
Для них це - куплена хата,
Тепер вона їхня. І все.
І дівчинка веснянкувата
Мені пелену яблук несе.

Голос з вічності

Дійові особи: Голос і я

Я: Недавно з батьківської хати
На стежку вийшла я сама.
А зараз хочеться згадати
Всіх тих, що з нами вже нема.
Незчулася - і вже бабуся...
Долаю стежку ту круту
І так, матусенько, боюся
Згубити вашу доброту.
Глибоку мудрість, тиху ласку
І ніжний доторк жорстких рук.
Нема надії на підказку
І на повернення з розлук.

Мамо, кличу вас з далекого далека, з
потойбіччя, з пам'яті, з вічності.
Озвіться голосом пташиним,
Озвіться вітром чи дощем.
Хай серце, наче горошина,
Принишкне в травах під кущем.
Нехай заквилить і заплаче,
Нехай утіхою сийне.
Хай, мамо, знову вас побачу
І ви побачите мене.
*(віддалено звучить колискова. Тільки мелодія,
без слів).*
Мамо, це ви співаєте? Колискова... Для кого
вона, мамо?

Голос *(як ехо, сильно, але наче здалеку)* :
Коліскова... Для внуків твоїх і правнуків.

Я: У мене ще не має правнуків, мамо.

Голос: Будуть. Колись народяться. Я можу
заспівати і для тебе. Пам'ятаєш?

Я: Пам'ятаю, мамо. Заспівайте.
(Звучить колискова)
Ой, ходить сон

Коло вікон,
А дрімота
Коло плота.
Питається
Сон дрімоти:
- Де ми будем
Ночувати?

Я: Мамо, я вже сива...

Голос: Але ти щаслива, донечко?
Ти щаслива?

Я: Не знаю... Стільки всякого... Бід,
негараздів...

Голос: То пусте. Все колись сон-травою
заросте. Як у мене заросло...
Та, доки ти жива,
Не торкнеться твого смутку сон-трава.
Ні смутку, ні радощів...
А зараз... Пора дощів.

Я: Мамо, де ви?

Голос (*зовсім близько*): Я тут.

Я (здригнувшись): Чому ж я вас не бачу,
мамо?

Голос: Не можна тобі мене бачити. Так
влаштований світ. Хоча... Я поруч, у твоєму
житті. Бо матері вічні. Вони ніколи не
вмирають. І ти не вмреш, бо ти - мати.

Я: А сон-трава, мамо?

Голос: Сон-трава... Нехай собі росте. То
пусте... *(звучить коліскова).*

Коли запанує любов

Все частіше лунають
Сумні мелодії.
Все менше друзів,
Все більше злодіїв.
Все більше скверни,
Все більше бруду.
І ніхто не боїться
Божого суду.
Ані Божого суду,
Ні суду людського.
Хтось скаже мені:
- А що ж тут такого?
А зрештою,

Що тобі до того?
І справді, здавалося б,
Яке мені діло,
Що бандит шматує
Ближнього тіло?
А той вивертає
Навиворіт душу...
Хіба ж я щось можу?
Хіба ж я щось мушу?
Напевно, і мушу
Напевно, і можу.
Хоч і не знаю,
Чи комусь допоможу.
Мені так здається...
Можливості людські не мають меж.
Хтось поруч сміється:
- Продам совість -
І куплю собі котедж.
На жаль, в наші дні
Честь упала в ціні.
Честь продам -
Не вистачить на машину.
Та... Нічого.
Ще трохи докину.
Кого б ще продати?
Чи друга? Чи брата?
Аби добра плата.

Невелика втрата.
Продав би дружину.
Та хто її купить?
Її одєжину
Лихвар з неї злупить.
Нехай пропадає.
Її не врятую.
Єдиний на світі
Ще я щось вартую.
А решта... Та цур їм!
Адамові діти!
Хай вчать від мене,
Як жити на світі.

Все частіше лунають
Сумні мелодії.
Все менше друзів,
Все більше злодіїв.
Коли ж то на світі
Любов запанує?
А того за грати,
Хто честю торгує.

Моя доля і я
В холоднім космічнім безмежжі
Моя доля живе закодована,
І пильно за мною стежить,

Розгублена і здивована.
А я живу якось без неї.
Чи добре, чи зле - не знаю.
В мене в серці квітнуть лілеї,
Для людей їх часом зриваю.
Ну, а доля тим часом бавиться,
Між зірками собі пустує.
І моїми віршами хвалиться,
З дядьком-місяцем кокетує.
Я гукнула б її - не почує,
Заспівала б - та не озветься.
Чи вона собі з мене кепкує?
Чи вона собі з мене сміється?
Вірю я, що колись несподівано
Упаде моя доля зірницею,
Наче пісня моя недоспівана,
Що у небо злетіла жар-птицею.
Запитаю її: - Де барилася?
Чом так пізно до мене прилинула?
А вона засміється: - Журилася,
Що тебе на поталу покинула.
Я з докором подивлюся в очі їй:
- Ти лукавиш, зі мною жартуючи.
За життя я боролась у відчай,
А ти в небі ширяла, пустуючи.
Моя доля раптом серйозною стане
І не буде вже більше здаватись байдужою.

- Ти не смієш мені докоряти, Тетяно.
Я хотіла, щоб ти у житті була дужою.
Щоб навчилася труднощі перемагати
І любити людей, і землю, і небо,
Щоб не мала на кого ти нарікати
І надіялась тільки сама на себе.

Політ

Так переповнила душу
Пісня шаленого вітру,
Грім і нестриманий видзвін
Того рясного дощу.
Може до мене озвались
Сили незборкані світу,
їх я, таких невгамовних,
В душу свою впушу.

Я до шаленого вітру
Крил своїх помах докину,
А до пташиного співу
Голос я свій долучу.
Тільки веселки залишу
І гомінку свою тишу
Вам я у спадок покину,
Доки над світом злечу.

Я доторкнуся до неба -

З нього посипляться зорі
І задзвенять-засміються,
В серці розбудять любов.
І розіллється кохання
Десь у космічній просторі,
Все, що на світі зів'яло,
Може оновиться знов.

Я стану теж, наче зірка.
В серці оновиться пісня.
Я заспіваю й заплачу -
Свій відсвяткую політ.
Ну, а кому буде гірко,
Того з собою покличу,
Хай з висоти він побачить
Ясний, оновлений світ.

Віолончель

Віолончель... Послухай, як звучить...
Немов зітхання, плач і тихий стогін.
Віолончель... Чого вона нас вчить,
Доносячи століть далекий гомін?
Віолончель... У ній живе любов,
Чиясь надія і чиясь тривога,
Чиясь молитва, знесена до Бога,
Щоб допоміг і знову щоб прийшов.
Ні, ні, не те... То знов не ті слова...

Про що зігхаш? Що ти нам віщуєш?..
Віолончель... Вона така... Жива!
Ти доторкнись - й тепло її відчуєш...

Розмова з дітьми

(Сумний спогад. З автобіографії)

До мене горнулись діти,
Налякані й наполохані.
Вони не могли зрозуміти,
Чого ми у чужій хаті.
А я не могла радіти,
І сльози котились непрохані.
Ну як їм могла пояснити?
Ну як їм могла розказати?
- Тепер це вже наша хата.
Ми тут тепер будемо жити.
Ми хату тамту розміняли
На дві різні квартири.
А в другій - бабуся і тато.
Діти дивились на мене
Розгублено і тремтливо
І нейняли мені віри.
Подорослішали одразу
Ще маленькі мої хлоп'ята
І тісно горнулись до мами,
Наполохані пташенята.
Мали гірку образу

На мене і на свого тата.
І я ту образу з роками
З їхніх душ не зуміла зняти.
- Нам люстру купити треба, -
Працює думка в малого.
- А хто нам килим повісить?
- А хто нагострить ножі?
І я молилась до неба,
І я молилась до Бога
І сил у нього просила,
Бо вже була на межі.
І раптом синок мій старший,
Що вчився в четвертому класі,
Задумався по-дорослому,
А потім тихо спитав:
- Мамо, чому наш тато
Не захотів жити з нами?
І в голосі затремтіла
Його недитяча сльоза.
Що я могла сказати?
Не поливати ж брудом
їхнього любого тата,
З котрим вони досі росли.
- Тато працює творчо.
Так йому легше буде.
Він буде до нас приходити
У ваші казки і сни.

Дуже немудре пояснення.
Я те й сама розумію.
Та важко легенди придумати
Там, де її нема.
Хлопцям своїм малолітнім
Краще сказати не вмію.
Ти вибачай, чоловіче,
Вигадала сама...
Як їм могла розказати,
Що тато знайшов собі другу?
Кращу чи гіршу - не знаю,
Але знайшов таки.
- Ми з вами заговорились.
Пізно. Пора нам спати.
Бачите, світять на небі
Місяць вже і зірки.
Потім синок мій старший
Тихо сказав на останок -
Слово це душу тривожить,
Хоч вже роки пройшли:
- Добре, що ви в нас, мамо,
Не працюєте творчо,
Бо увіяти не можу,
З ким би тоді ми жили.

Декотрим дівчатам

Дівчата мерзнуть на узбіччі.
Такі мальовані - бери!
їм смуток дивиться увічі,
Самотність зорить з-за гори.
Щось не вдалося, чи не склалось,
А може склалось навпаки.
Чекає їх самотня старість,
Сумні розвихрені думки.
Вони ще того не збагнули,
Але таки збагнуть колись.
На них чекають дні похмурі
І мрії ті, що не збулись.
А зараз бруд і грішні ночі,
Прийиження безкяття,
А часом прикрощі жіночі -
Таке воно у них життя.
Напитися б, щоб все забути.
І часом п'ють. А що їм ще?
Але похмілля - гірш отрути.
А як болить, а як пече!
Та розкисати не годиться:
Чоловіки не люблять сліз.
І хтось веде, як ту телицю,
На гріх, на шум чи на заріз...
Вже декому пора б і заміж,
Щоб колисати дитинча.

Хтось дзвонить, а хтось пише мамі,
Що вчиться і що вже кінча.
Що незабаром вже й додому,
А там, як Бог pomoже, то...
Ніхто не має з них диплома,
Бо і не вчиться з них ніхто.
Так склалося. Така в них доля.
Ні, доля ні до чого тут.
Стоїть тополя серед поля.
Вітри гудуть, дощі ідуть...
Це ж дерево, а ти ж - людина!
То припини сама свій жах.
І посміхнеться кожна днина,
І радість у житті єдина
Засвітить блиск в твоїх очах.
І може іншими очима
Тоді подивишся на світ.
А те, що в тебе за плечима,
Повір, і згадувать не слід.

Тополина доля

Стоять зажурені тополі
І думу думають сумну
Про вітер, що у чистім полі
Зігнув тополю не одну,
їм тут і затишно, й спокійно,
І небо - як високий храм.

І хиляться тополі мрійно
Назустріч лагідним вітрам,
їм є що людям розказати,
Та тим все ніколи, спішать.
А інколи вітри завзяті,
Що не шкодують їхніх шат.
А інколи дощі чи зливи
Змивають все без вороття.
Тополі теж були б щасливі,
Якби не прикрощі життя.
Одну зрубали, ту зламали,
А та вже ледве шелестить...
И вони до Бога скаргу мали,
Та тільки скарга та мовчить.
Бо хто почує шелест листя,
Що опадає восени?
А взимку сплять, мов у колисці,
І сняться їм примарні сни.
І сниться їм широке поле.
Десь вітер втомлено гуде.
Ой, доле, тополина доле,
Така ж, як доля у людей...

ПРИСВЯТИ

Зрада

(жінкам, котрих зрадили)

Кожна жінка боїться зрад.
Це найважче і найстрашніше.
І нічого тут не зарадиш.
Втратив світ всі свої принади.
Кожна жінка так хоче щастя
І омріяної любові.
Кожній жінці так часто сняться
Ніжні сутінки вечорів.
Сталось те, що сталось.
Все прийняти мушу.
І нема ряїунку
И каяття нема.
Хай приходять старість.
Я віддам їй душу,
І не пошкодую,
Що прийшла зима.

Кожна мала свій теплий вечір
І солодкий свій поцілунок.
Кожну хтось обнімав за плечі -
Долі примхи чи подарунок.
Головне - не забути ніколи,
Хоч і зрада крило обпекла,

Що була ти у світі казковім,
Що шасливою ти була.
Зради не боїться
Та, що не любила,
Та, що не чекала
У вечірній час.
Боже наш великий,
Всіх жінок помилуй,
Захисти від лиха
І гірких образ.

Зірка впала та й покотилась
Десь у трави, у спориші.
Що ж ти, жінко, так засмутилась?
Сльози закипіли в душі...
Зрадити так просто і легко,
А для тебе туга і біль.
Може принесе ще лелека
Ті найкращі весни тобі.
Зрадника чекати -
То надія марна.
Може й не вартує
Він твоїх зітхань.
Подивись на себе,
Ти така ще гарна,
В серці так багато
Добрих сподівань.

Ти поспіши

(Марії Павлюх)

Стужилися за поцілунком губи,
А серце за відрадними словами.
А ти все не приходиш, гарний, любий.
Жорстокі будні стали поміж нами.
Ну як тобі, незнаному, сказати,
Що все, окрім любові, - марнота?
Нагальні справи можуть почекати,
Лиш не чекають молоді літа.
Я вже на тебе так давно чекаю,
А іншого не прагну і не хочу.
Ми мусимо зустрітися, я знаю -
Сама собі кохання напророчу.
Я бачу в сні все те, що не збулося,
Та віряться, що збудеться колись.
Твоє хвилясте, звихрене волосся...
Ніхто на мене так ще не дививсь.
А ти дивився спраглими очима.
Ти теж чекав. От тільки де ти? Де?
Гуртуються вже роки за плечима.
Так непомітно й молодість проойде.
До розпачу доходити не хочу.
Я вірю ще. Я знаю, що ти є.
Ти поспіши. Прийми весну урочу
И кохання нерозтрачене мос.

ДИТЯЧІ ГОЛОСИ

Живу у казці

Я живу в черемховій хаті
На калинових островах.
Від птахів навчилась літати
І гойдатися на вітрах.
Тут у мене вітри кольорові
І черемха цвіте круглий рік.
Прилітають феї казкові,
Щоб напитись з прозорих літ.
Я розчешу трави шовкові,
Чорній хмарі косу заплету.
В кожній пісні і в кожному слові
Оспіваю красу оту.
Вас я щиро запрошу в гості:
Приїжджайте і ви, і ви
В дім черемховий на помості
На калинові острови.

Про вченого кота

Учений кіт - це диво давнє.
Про нього Пушкін ще писав.
Дійшло й до нас потомство славне,
Розумне - як би хтось сказав.
Та плем'я те якесь ледаче.
І як воно таке зросло?

Забуло й ремесло котяче,
Що здавна, з правіків було.
- Які там миші! - Що за штука?
- Ми за нормальний етикет.
- Навіщо нам ота наука,
Купіть нам краще кіті-кет.
І вчитися ніхто не хоче.
А про казки і не кажіть.
Зате всі бавляться охоче.
Аби лиш повний був живіт.
Учений кіт - то диво давнє.
Так кажуть, що було колись.
Перевелось потомство славнє.
От миші ще б перевелись.

Риба

Мурчик наш наївся вже,
Та не йде із хати:
Холодильник стереже,
Тут і вклався спати.
В холодильник, він знає,
Риба інколи буває.
Вчора ще вона була,
Сам тримав у лапах,
А сьогодні вже нема -
Залишився запах.
Тільки запах не з'їсиш,

Облизнувшись вдячно.
Запах нагадає лиш,
Як то було смачно.

Сестричка

(Миколці Носовському)

У Миколки є сестричка.
Та сестричка невеличка.
Невеличка - то пусте:
Незабаром підросте.
В дитсадочок він спішить,
А сестричка все ще спить.
- Ну коли вона вже встане?
Ну коли на мене гаяне?
Каже мама: - Будь тихенько.
Бач, яка вона маленька?
Аня вже Миколку знає.
Рученята простягає,
І сміється, й мружить очі,
Щось йому сказати хоче.
Говорити ще не вміє,
Та Миколка розуміє:
Хоче дівчинка сказати,
Що Миколка - її братик.
Він навчить її ходити,
З ложки їсти, з кружки пити.
- Дуже складно, - каже тато,

- Бути вдома старшим братом.
Він їй казочку розкаже,
Він їй іграшки покаже
І навчить її писати,
Тільки треба букви знати.
А найперше, як годиться,
Він писати сам навчиться.

Подарунок для kota

Повий рік - це скрізь ялинки,
Скрізь порядок, всюди лад.
Для Маринки - мандаринки,
А для Юлі - шоколад.
Для Сергійка подарунок -
Це машинка, краще три.
І для тата є пакунок,
І для мами, й для сестри.
От якби ще хоч маленький
Для kota пакунок був.
Дід Мороз уже старенький -
То й про Мурчика забув.
Мурчик ходить, заглядає -
Нічогісінько нема.
Всі дороги замітає
Снігом віхола-зима.
- Та журитися не треба, -
Розмовляємо з котом,

- Подарунок ми для тебе
Вже придумали гуртом.
Продавчиню ми попросим,
їй відкриємо секрет:
- Нам для Мурчика продайте
Найсмачніший кігі-кет.

Подарунки для зими

Йшов святий Миколай попід ліс,
Вишивану тайстру з гостинцями ніс.
А назустріч йому зима.
- Є подарунки? - Для тебе - нема.
А зима сердито йому:
- Як це нема? Чому?
- Скажу тобі чесно: в останні дні
Ти не подобася мені.
Ти набридла своїми погрозами
Із хуртечами та морозами.
Націпала щічки Яринці,
Заморозила носик Маринці.
А дівчатка ще зовсім маленькі,
У візочках їх возять нььки.
- Та вони щось дуже бліденькі,
Я хотіла, щоб були рум'яненькі.
Я більше не буду.
Я буду гарна.
- Даремно старасяся.

Справа марна.
- У мене сніговничок маленький.
Ну дай подаруночок, хоч одденький.
- Ти дивись мені, не пустуй.
Всіх морозивом почастуй.
Як завжди годилося,
Щоб не простудилися.
А пустуватимеш - то гляди мені:
Щоб не від мого імені.
Бо, хоч ти зима-завірюха,
Як зустріну, намну тобі вуха.
Святий Миколай змилосердився,
На люту зиму пересердився.
Подарував для зими ковзани.
А для маленького сніговичка
Теплу шапку від борсучка.
А Снігуронькам, хоч вони вже й великі,
Подарував гарні теплі черевики,
Бо хоч Снігуроньки - доньки зими,
Та холоду бояться, як і ми.

Про зиму і про снігурів

А у нашому дворі
Позбিরались снігурі,
Стали раду радити,
Як зимі допомогти.
А зима селом іде,

У вітри свої гуде.
Сніговиці запрягла -
Розгулялась віхола.
Йде від хати і до хати,
їй не треба помагати,
Бо зима — на те й зима:
Дає раду сама.
- Ти залиш хоч два сліди
Для малої коляди.
Як брести снігами
Малими ногами?
- Коляда, як схоче,
Той сама протопче
І дороги, і стежки
По заметах навпрошки.
Знов у нашому дворі
Позбирались снігурі.
Стали раду радити,
Як зимі завадити.
Розгулялась зима -
їй зупину нема.
Замела все село.
Снігурам весело.
А як малим горобчиком?
Як дівчаткам й хлопчикам?
Дітям в школу іти,
А горобцям щось знайти.

Та зимі не до них -
Тільки б сіяти сніг.
Заморозила село.
Снігурам весело.
Посилати пора
Найстаршого снігура.
Хай зима зупиниться,
Хай їй відпочинеться,
Хай морози здвору
Зажене в комору.
- Як дасте мені куті,
То я сяду в куті.
А ще льодяника
И медяного пряника.
Тоді скину кожушину
И може трохи відпочину.
Бо я натрудилася
И трохи притомилася.
Подрімаю в теплі,
Бо ж Різдво на землі.

Мало снігу

Хтось оббиває з ніг
Біля порога сніг.
А я журилася, мамо,
Що снігу випало мало.

Бо що ж це за зима,
Коли снігу нема?
Навіть наш клен без кожуха.
У зайців замерзли вуха.
Бо зима на мороз спромоглась,
А снігом не запаслась.
Щось заховала у перини.
Це зле для озимини.
Та що ти їй скажеш? Зима!
На неї управи нема.
Господарює, як хоче.
З дітьми пустує охоче.
Та що тим дітям робити?
Ні з чого бабу зліпити.
Вже гукаємо до зими
Наші діти малі і ми:
- Ти, зимо, розледачіла.
До нас нема тобі діла.
Залудились хлопці й дівчата,
Залудились наші санчата,
І лижі, і ковзани.
Ану ж утні-
Снігу сипни.
Або снігу досипай,
Або весні дорогу уступай.

Про чорного кота

Чорний кіт ходив по світу,
Чорний-чорний був, як ніч.
Він шукав собі привіту,
Теплих слів і теплу піч.
Не знаходив. Не судилось.
Як він тільки муркотів!
Що з людьми таке зробилось,
Що не треба їм котів?
Пацюки не допікають?
Миші геть перевелись?
Чи забули і не знають,
Як воно було колись?
На селі у кожній хаті
Котик був, а то і два.
Чи убогі, чи багаті,
Чим шга нагодувати —
В них не сохла голова.
Щось знайдеться в кожній хаті.
Кіт господар, а не гість.
Господиня мусить знати,
Що розумний котик їсть.
Без нагадувань ловили
І мишей, і пацюків,
їх господарі хвалили,
Мали за помічників.
Про породу і не йшлося,

їх ніхто і не питав.
Добре в ті часи жилося
І собакам, і котам.
Кожен на своєму місці
Мав обов'язки свої.
І було не пусто в мисці,
І пошана у сім'ї.
Гладкошерсті й волохаті,
Хто - Васько, а хто - Мурко,
Всім було у кожній хаті
І тепло, і молоко.
А тепер коти пропащі.
Вже й не бавляться з дітьми.
Люди стали жити краще,
Меблі в них і килими.
Для мишей отруту можеш
В магазині віднайти.
І подумав собі кожен:
«То навіщо нам коти?»
Кіт не тільки ловить миші.
Заведіть собі кота.
Він дитину заколише,
Полікує вас у тиші,
Кіт - це справжня доброта.
А без хати як котові?
Де тепло йому знайти?
Люди ж зовсім не готові,

Щоб йому допомогти.
Раптом дівчинка маленька,
Оченята голубі.
- Мамо, котик! Можна, ньенько,
Я візьму його собі?
- Доню, люба, що ти, що ти!
Він такий худий, брудний.
- Мамо, це хороший котик.
Він голодний і... Нічий.
- Ні, Наталю, це дурниці.
Не проси, я не люблю.
Якщо ти так хочеш кицю,
На базарі я куплю.
- Рідна мамо, люба нене,
Ну хоч ти нас зрозумій.
Він так дивиться на мене!
Він так хоче бути мій!
І погодилася ньенька.
Сяють очки голубі.
- Йди до мене, мій маленький.
Я беру тебе собі.

ВІРШІ З НАДВЕЧІР'Я

Вже не кличуть мене поїзди

Відгули вже мої поїзди,
Вже мої журавлі відкурликали.
Вони кликали, так мене кликали,
Але я не спитала, куди.
Мені все було ніколи, ніколи:
То робота, а то канікули.
Все чіплялась за свої будні,
За минулі чи за майбутні.
Мої діти повиростали,
Підростають вже й онучата.
Чомусь дні коротшими стали.
Часом хочеться помовчати.
Журавлі вже мої не курличуть,
Поїзди вже нікуди не кличуть.
Я прийшла на вокзал вже сама.
Мені кажуть: - Квитків нема.
- Як нема? Мені тільки в любов.
- Ви спізнались. Ваш поїзд пішов.
- Журавлі, чом же ви не курличете?
Чом мене ви нікуди не кличете?
І промовила осінь в задумі щирій:
- Журавлі вже давно відлетіли у вирій.

Мені сімдесят

Я свої сімдесят
Зустрічаю на кухні.
Трохи сумно мені,
Що уже сімдесят.
І сміється павук
На усі свої кутні:
Розуміє, що літ
Не вернути назад.
Розумію і я.
Трохи сумно від того.
І скотилась сльоза
У святковий цей день.
Може випрошу я,
Може вимолю в Бога,
Щоб мені залишив
Ще хоч трохи пісень.
Та сумуй — не сумуй —
Ти нічого не зміниш:
Не повернеш роки,
Часу плин не спинить.
Віддала б всі скарби,
Якби мала, аби лиш
Повторити життя
Найщасливішу мить.
Пролетіли роки,
Наче тії лелеки,

Лиш іроми, лиш дощі,
Лиш вітриська гудуть.
І згадалась мені
Пісня давня далека:
Кличу в гості літа,
А вони не ідуть.
А літа не ідуть.
Бо куди їм спішити?
Відгули, відцвіли,
Відбуяли - й нема.
Будуть інші літа,
Якщо Бог дасть прожити.
Але ще не зима.
Ще таки не зима.
Прийдуть інші літа.
Може кращі чи гірші.
Буде радість і сум,
І безсоння вночі.
Та була б лиш любов,
Та були б мої вірші,
І щоб завжди були
Ви, мої читачі.

Пригорни жінку

Коли до жінки вже надходить вечір,
Принади менше, роздуми не ті,
їй так потрібні чоловічі плечі.

То найдорожче у її житті.
Щоб хтось був поруч, розпитав, розрадив,
Відвів років непрошений полин,
Її щоб навіть помислом не зрадив.
Це може тільки він, лиш він один.
Щоб він любив її, таку вже сиву,
І купувати квіти не забув,
Щоб зупинив для неї буйну зливу.
її конче треба, щоб він просто був.
Аби було про кого турбуватись,
До кого посміхатись уві сні,
І старості вже можна не боятись.
Вона приходить, як осінні дні.
Є в осені також свої принади,
Якась свята одвічна таїна.
Ніколи осінь не прощає зради,
Ще може навіть більше, як весна.
Коли в твоєму серці ще не лід,
Коли життя ще зваби не втрачає,
Ти не дивися, скільки жінці літ,
А пригорни її. Вона чекає.

Подумай - і погодишся

Ми можемо розлучитися.
Дітей малих нема.
Тепер це не проблема -
Та істина відома.
Та як нам буде житися,

Коли прийде зима?
Бо ж вдвічі холодніше,
Коли ти сам удома.
Не диво помилятися
У молоді роки.
Життя почати заново -
Така звичайна справа.
Коли стоїть твій вересень
І зорить з-під руки,
Ніхто з нас помилятися
Тоді не має права.
У тебе друга молодість,
У мене сивина.
Розплетена коса моя
Не звабить вже нікого.
Ну що у тому доброго?
Ти сам і я одна...
Повір мені, ми кращого
Не знайдем вже нічого.
Ми можемо розлучитися.
Проблема не нова.
І тим вже не здивуємо,
Гадаю я, нікого.
Подумай - і погодишся,
Що я таки права:
Ні ти, ні я, ми кращого
Не знайдем вже нічого.

ОЗВАЛОСЬ СЕРЦЕ НА ЛЮБОВ

Пісня вітрів

Я слухаю музику зір,
Я ловлю вітри синіх гір.
З вітрами я пісню пришло,
Щоб знав ти, що я ще люблю.
Хай щасливі будуть
Всі стежки й дороги,
По котрих ходив ти
І котрими марив.
Хай не сушать серце
І жалі, й тривоги,
Хай не пошкодує
Бог для тебе пари.

Я слухаю музику зір.
Ти вір мені, ти мені вір,
Річкам і потічкам стрімким.
Хай спогад не буде гірким.
Хай тобі насниться
Мавка-чарівниця,
Хай впаде у серце
Вранішня зірниця.
Хай тебе ніколи
Пісня не покине,
Та, що з гір високих,

Та, що з полонини.

Я слухаю пісню вітрів,
Бо з нею мене ти зустрів,
Бо з нею повінчана я,
Колишня кохана твоя.
Хай дзвенять в Карпатах
Голосні трембіти.
Тут найкращі хлопці
І найкращі квіти.
Тут з високим небом
Гори розмовляють,
А на полонинах
Вівчарі співають.

Травень

Я так тебе чекала, любий травню.
Я так чекала, щоб ти вже прийшов.
Здійснив би, може, мою мрію давно
Про ту високу і земну любов.

Прокинулась - а ти вже тут. Вся сила
Краси земної і пташиний спів...
Ні, я тебе нічого не просила.
Не сміла. І чомусь забракло слів.

Сіяло сонце, і гриміли грози,
А світ буяв, докруг усе цвіло.
У мене на очах блищали сльози,
Бо юності давно вже не було.

Ї ніхто мені вже не поверне.
Того не зможеш, травню, навіть ти...
А світ буяв, очищений від скверни.
Цвіла черемха на усі світи.

Ішли дівчата, галасливі юнки,
За ними травень назирці ішов.
Чекали їх найперші поцілунки
І перша, ще непізнана любов.

Вони купались в сонця теплій зливі,
Не помічали навіть солов'їв.
Не знали юнки, що вони щасливі,
А я, хоч знала, не сказала їм.

Хай буде, як вже буде
Любов - то гріх, то яблуко спокуси,
Гірке й солодке - лік від самоти.
Ні карі, ні покути не боюся,
Щоб тільки десь неподалік був ти.
Торкнися моїх рук,
Торкнися моїх уст,

А потім хай вже буде, як вже буде.
А потім - сто розлук -
Нічого не боюсь,
І хай собі, що хочуть, кажуть люди.

Любов — то світ незнаний і прекрасний.
Від нього не сховася ніде.
Хто не любив, навіки той нещасний,
А хто любив, в розлуці пропаде.
Нехай любов мине
Ні як не обмине,
А потім хай вже буде, як вже буде.
Щоб він мене почув,
Я птахом полечу -
І він мене ніколи не забуде.

Від справжньої високої любові
Добрішає людина повсякчас.
І сни тобі насняться кольорові.
Нехай любов не обминає нас.
Торкнися любих рук,
Торкнися милих уст,
А потім хай вже буде те, що буде.
Любові не зречусь,
Кохання не зречусь,
І хай собі, що хочуть, кажуть лкши.

То нічого

Я сама собі поворожу,
Хоч ворожкою не була.
Смутком біль свій не потривожу,
А в душі достатньо тепла.

Я розкину сама собі карти,
Прожену вагання сумні.
Знаєш, ти чогось таки вартий,
Якщо досі живеш в мені.

Я тебе чарувати не буду,
Приворожувати поготів.
Ти боявся людського суду,
Бути поруч не захотів.

То нічого. На своє місце
Все розставить жорстокий час,
Тільки наша любов у колиці
Виростатиме вже без нас.

Залишайся тут

Знову я заплакана
В теплу ніч таку.
Доля перелякана
Нишкне у кутку.
Чи мені наснилося?

Чи здалося так?
Те, що не здійснилося,
Втратило свій смак.
Вже відбився на росі
Мій самотній слід.
- Ти куди? — гукнули всі,
- Пізно тобі в світ.
Доля журавлихою,
Небеса цвітуть.
- Не зарадиш лихові.
Залишайся тут.
Тут дорога стелиться
Білим рушником.
Серце розвеселиться
Росямим вінком.
А сльозою вмиснешся -
Також не біда.
Зорями накриснешся —
И плакати шкода.
Горя повні пригорщі,
Радості лиш мить.
Та маленькі прикрощі -
И все переболить.
Чи солодке, чи гірке -
Пий усе до дна.
Тільки пам'ятай про те,
Що ти тут не одна.

Надбраніч тобі

На добра ніч тобі, мій далекий,
Хай насняться тобі гарні сни.
Хай додому вертають лелеки
І з далекої чужини.
Хай в дорозі негода не стріне
І нехай обмине буревій.
На добра ніч тобі, мій єдиний,
А можливо, що й зовсім не мій...
Шлю тобі своє лагідне слово,
Свою пісню, хмарки голубі.
Ти про все це не знаєш нічого.
А навіщо те знати тобі?
Просто легкий вітрець над тобою
У задушливу спеку віє.
Просто прикрощі разом з журбою
Відійдуть, як видіння сумне.
Ти й не знатимеш. Я біля тебе
Непомітно і легко пройду,
Відведу всі печалі від тебе,
І тривогу, й біду відведу.
Ну, а зараз... Спокійної ночі.
На добра ніч тобі, любий мій.
Хай твої ніжно-лагідні очі
Заховають свій смуток між вій.
Сни насняться тобі веселкові,
Ну, а ти посміхнешся тим снам.

А розмови, всі наші розмови
Ще не раз пригадаються нам.

Чом так рано потемніло

(за мотивами народних пісень)

— Чом так рано потемніло,
Сонечко заходить?
Чом до мене, моя мамо,
Милий не приходить?
- Ой, не прийде, моя доню,
Не прийде ніколи,
Бо випала доріженька
Твому козакові.
Ой, випала доріженька
Далека-далека.
Хіба звісточку на крилах
Принесе лелека.
— До весни ще довго ждати,
Ще мороз лютує.
Десь мій милий для лелеки
Звісточку готує.
- Лети, лети, лелеченько,
До рідного краю.
Скажи, скажи моїй любій,
Що її кохаю.
Ізв'ялився, ізсушився
Тяжкою журбою.

Якби міг я, то злетів би
Услід за тобою.
Нема того лелеченьки,
Десь з дороги збився.
Нема мого миленького,
Може й оженився.

Легіт

Легіт повіяв -
Смуток розвіяв,
Радість приніс на крилі.
Трави шепнули,
Віти зітхнули,
Трепет пройшов по землі.
Леготом диха
Кожна билина,
Все ожило накрути.
Серце бентежить
Пісня пташина,
Квітами манять луги.
Леготом віс
Серце дівоче,
Будить розбурхану кров.
Так воно мріє,
Так воно хоче
Стрінути першу любов.

Прийдеш до мене

Кохання мене зуміло
Вдягнути у шати шовкові.
Я пішла на поклик любові
Невпевнено і несміло.
Тебе я чекала й не знала,
Які в тебе очі і руки.
Не бачивши, я вже кохала,
Не вірила в біль розлуки.
В розлуку не вірю і досі.
Це просто якесь божевілля.
Хоч впали тумани на коси,
Я свого чекаю весілля.
Чекаю й либонь дочекаюся,
Коли ти перешалієш.
Любові я ще не зрікаюся.
Даремно мене жалієш.
Мене жаліти не треба.
Не склалося, не здійснилося.
Любов моя чиста, як небо.
Тобі таке і не снилося.
У мене скарби нелічені.
Тобі це не зрозуміло.
Душа моя не скалічена
І серце не обміліло.
Колись ти опам'ятаєшся
І глянеш на світ шалений,

Очистишся і покаїшся,
А потім прийдеш до мене.

Удвох

(на згадку)

Хай горить і скрапує
Золота свіча.
Хочу прихилитися
До твого плеча.
І почути відповідь
На свої слова.
Осінь за вікном стоїть,
Як любов жива.

Суджений - не суджений -
Не у тім печаль.
Ми з тобою, друже мій,
Перейшли свій жаль.
Щось переболіло в нас,
Щось перепекло,
Щось було від радості
И від журби було.

Піснею увінчані
Стрілися удвох.
Зорі закосичені
Дарував нам Бог.
Нас удвох побачили

Зоряні світи.
Ти мені призначений,
Друже, з висоти.

Болями минулими
Що лічить літа?
У краї зозулині
Сніг не доліта.
Хто не пустить холоду
У лелечі сні,
Тому буде молодю
Навіть восени.

Вечірня тиша плаче біля брами

Твої слова так пахнуть чебрецем.
Мабуть тому, що ти казав їх влітку.
Не можна пташку кидати у клітку,
Якщо вона назвалась горобцем.
Хай струшусь неприспану росу,
Хай будить сонце піснею дзвінкою.
Я теж хотіла б бути отакою —
Нести земну і неземну красу.
Та не дано. Любити вмію я.
До зречення, до болю, до нестями.
Вечірня тиша плаче біля брами,
Бо ти не мій, а я чомусь твоя.

Вірші не на день і не на рік

Вірші - то глибока таїна,
І тому вкінці не ставлю дати,
Щоб ніхто не міг їх розгадати.
Таємницю знаю я одна.
Щоб не знав ні син, ні чоловік,
Щоб не знала і твоя дружина.
Вірші не на день і не на рік -
Це в житті протоптана стежина.
Вірші - таїна, та не для всіх:
Ти, якщо захочеш, розгадаєш.
Вірші - це любов, але не гріх.
Думаю, що ти це добре знаєш.
Я не знаю, скільки жити ще
Віршам тим зосталось після мене.
Думаю, їх полум'я зелене
Тлітиме під голубим дощем.
Вірші я пишу у кольорах:
Кольорові і слова, і рими.
Маю у душі великий страх,
Щоб ті вірші не були сліпими.

Я забути тебе не вмію

Я захоувалась не раз,
А любила тебе одного.
І у нас було все гаразд,

Не загрожувало нічого.
Твої кучері! Боже мій!
Всіх дівчат вони хвилювали.
Ми не мали ніяких мрій.
Ми з тобою рай малювали.
Перехожі дивились на нас
І казали, що гарна пара.
І у нас було все гаразд.
Тільки звідкись взялася хмара.
Серед львівських вулиць і площ
Заблукало моє кохання.
То не сльози, то літній дощ.
То не спогади, то прощання.
Я без тебе, як бачиш, живу.
Не захожуюсь, але мрію.
Бачу мрії свої на яву,
Та забути тебе не вмію.
Бачиш, вирости наші сини,
Підрастають вже наші внуки.
Ти приходиш до мене в сни
Через болі і через розлуки.

Ти дивишся на мене...

Ти дивишся на мене переможно.
А я відходжу сумно до вікна.
На серці в мене гірко і тривожно.

Ти з ним тепер, а я тепер одна.
В твоїх очах таке безмежне щастя.
Ти впевнена, що ти перемогла.
Що ж, спробуй. Ну, а раптом тобі вдасться.
І я колись щасливою була.
Я не бажаю прикрощів нікому.
Нехай у вас все буде так, як слід.
Я відйду, з собою взявши втому
І присмак болю всіх минулих літ.
Не кленучи, ні слова не сказавши,
Беру у свідки небо голубе.
Щаслива будь віднині і назавше.
Нехай повік не зрадить він тебе.
Усе минеться: і любов, і сором,
І ясні дні, і роки золоті.
Я в бік твій не подивлюся з докором.
Нехай тобі таланить у житті.
Не хочу я пророчити нічого,
Але мене колись згадаєш ти,
Коли твоя невтишена тривога
Тобі дарує крила самоти.

Упаде зірниця

Ти моя спокуса,
Я твоя спокуса.
Я на тебе, хлопче,
Глянути боюся.

Як на тебе гаяну,
То, як квітка, в'яну,
Та тебе любити
Я не перестану.

Ти моє кохання,
Я твоє кохання.
Кожна наша зустріч -
Начебто остання.
Припаду до тебе,
Наче до джерельця,
І води нап'юся
З повного відерця.

Ти моя надія,
Я твоя надія.
Розлюбити, хлопче,
Я тебе не вмію.
Ані розлюбити,
Ні тебе забути.
Я не знаю, милий,
Як без тебе бути.

Упаде зірниця
У твої долоні.
Хтось мені насниться
У моїм безсонні.

Ти моя спокуса,
Я твоя спокуса.
Та за гріх покути
Зовсім не боюся.

Свято любові

Люблю твій голос і твою ходу,
Люблю твій спів і переливи сміху.
Коли на поклик твій до тебе йду,
В житті найбільшу з того маю віху.
Коли у спеку йду до джерела,
Спішу у квітні до хмільного гаю,
А ти зрадієш, що вже я прийшла,
Бо добре знаєш, що тебе кохаю.
Нехай розлука обминає нас
І злі вітри обходять стороною.
Хай буде так, зупиниться хай час,
Коли з тобою я і ти зі мною.
Стелю рушник на прибранім столі
І хліб кладу на тому рушникові.
Хай буде свято на усій землі
І торжество взаємної любові.

Згадай мене

Крізь літа
Я до тебе протягаю руки,
Хоч уже

Ти щастя чуже.
Сім доріг...
І вони всі ведуть у розлуки.
Жодна з них
Наші зустрічі не береже.
Згадай мене
За веселим святковим столом.
Згадай мене,
Коли смуток з якоїсь причини.
Хай спогад цей
Допоможе боротись зі злом,
Хай для добра
Він примирену душу відчинить.
Для ревнощів
У дружини немає причин:
У нас була
Тільки чиста каштанова повінь.
Згадай мене -
І від бід і тривоги відпочинь,
І хай серце твоє
Обігріє далекий цей спомин.

Злітаєм у вись

Пристібнись.
Ми злітаєм у вись,
Голубими вітрами заклечані,
У краї невідомі лелечині,

У незнані світи, як колись.

Посміхнись.

В моїх мріях здійснись.

Обізвися чи словом, чи піснею,

Стань мою тривогою пізньою.

І зі мною полинь, як колись.

Не покинь.

Тихим леготом злинь.

З неба зорі нехай собі падають.

Нехай інші бажання загадують.

А у мене бажання одне:

Люби мене.

Хай задзвенять колишні солов'ї

Мені нічого легко не давалося.

Ніколи я не мріяла про рай.

Бувало, серце з туги розривалося,

Було, що веселилась через край.

Лише до самозречення любила.

Лише ніколи не була одна.

Де б не була і що б я не робила,

Звучала пісня - напнута струна.

Вона мене не зрадила ніколи.

Була в сльозах і в радості була.

Чужа біда і досі серце коле.

Якби могла, то всім би допомгла.
І друзям, і чужим далеким людям,
І навіть ворогам - нехай їм грець!
Стоять літа твердим і гострим грудням,
І я - любові не підкупний жрець.
Нехай живе любов, свята і грішна.
Я оспіваю, оновлю її.
Нехай прийде весна позаторішня,
Хай задзвенять колишні солов'ї.
І зазвучить симфонія велична,
Підкорить все - немає на те ради.
Нехай живе любов, свята і вічна,
Лише без фальшу і лише без зради.

Не хочеться йти у зиму

Білі лебеді стоголоса
Прокричали мою розлуку.
Вже не літо і ще не осінь,
Тільки паморозь у душі.
Відведи від мене свій погляд,
Але не забирай ще руку.
Відведи від мене свій усміх
І тривогу приколиши.

Білі лебеді ще повернуться,
Як на землю весна ззеліє,
Білі лебеді ще повернуться,

Несучи на крилах любов.
Тільки щастя моє не вернеться,
Хоч не раз ще серце зімліє.
Тільки крила вже не відновляться,
Щоб злетіти над буднями знов.

Білі лебеді стоголосо
Просурмлять щось мені у риму,
І питає мене вітрисько,
Чом замислена і сумна.
Вже не літо і ще не осінь.
Так не хочеться йти у зиму.
А зима невблаганно близько,
І ще так не скоро весна...

Підкралось лихо

Ніщо не віщувало лиха.
Ніч була лагідна і тиха.
Світили зорі в вишині
Чи то комусь, чи то мені.
А може й так, що тій вербі,
А може й так, що і тобі.
Як те сполохане пташа,
Чомусь тривожилась душа.
А я у зоряний вінок
Вплітала вир своїх думок.
І мрії ті, що не збулись,

Що може збудуться колись,
І свої сльози, і пісні -
І гарно так було мені.
Про щось жоржини шелестіли.
Застерегти мене хотіли,
Хоча й не вірили самі,
Що кралось лихо у п'їтьмі.
І тихо хлопнула вода:
-Біда.
Вона така ще молода.
Шкода...
Але вода - собі вода.
Хто її плескіт розгада?
Біжить собі до моря,
Не знає горя.
Так тихо, тихо
Підкралось лихо.
Підкралась зрада,
Хоч я й не рада.
Бо чому тут радіти?
Та куди її діти?
Чи по вітру розвіяти,
Чи у лузі посіяти?
Хай зросте дурманом -
Дівочим обманом.
Хай зросте вербою -
Дівочою журбою.

Я не шкодую, що була твоя

Чи хтось тебе любив ще так, як я?
Була я від народження твоя.
Було це чудо з чудес,
Була це воля небес.
А ти забув навік моє ім'я.

Ти не приходи у мої сни. Не смій!
Ти від минулої весни не мій.
Забула руки твої,
Забула губи твої.
Ти без любові проживи - зумій.

Забула я тепер твої слова.
А тільки пісня та чомусь жива.
Ми сумували удвох,
Тебе чекали удвох.
Пробач, але любов завжди права.

Не знала я: це ти чи може я.
Я не шкодую, що була твоя.
Нехай минають роки,
Звучить для мене таки,
Як дивна музика, твоє ім'я.

Не треба неширих зітхань

Ти скривдив мою любов.
Навіщо ти це зробив?
Краще б ти просто пішов
І слід би свій загубив.
Не треба неширих зітхань
І болісного жалю.
З мене вже досить страждань,
Більш я тебе не люблю.
І спогад я свій розвію
Десь там посеред планети.
Я більше тобі не вірю
І знати не хочу, де ти.
Хай доля до тебе буде
І лагідною й співчливою.
На світі є добрі люди,
Між ними я буду щасливою.

І щаслива я стану тоді

Дивуються, що на душі вже осінь,
Я ж вірші про любов пишу і досі.
І зацвіту чи вперше, чи востаннє,
Виспіваю, оспівую кохання.
Я сумую за кожним листком,
Я шкодую за кожним рядком,
Котрий не пішов між люди,
Бо йому вороття не буде.

Я дякую і долі, й вишині
За кожен день, дарований мені,
За кожна квітку, кожна тополину,
За осінь і за весну журавлину.
Може слово (його не зречусь)
Наворожить кохання комусь,
Може пісня весняного лету
Подарує натхнення поету.

Не знаю, скільки літ мені судилось.
Аби лиш моє серце не сходилось,
Все те, що заспіваю і напишу,
Все вам віддам, нічого не залишу.
А якщо мене біль запече,
Ти підстав мені дуже плече,
Ти подай мені руку в біді -
І щаслива я стану тоді.

Лиш тебе не віддам, пісне

Я така скупа:
Ні з ким не поділюся
Тим солодким зіллям,
Що сама надбала.
Вип'ю все до дна.
Вп'юся чи не вп'юся,
Та мені однак
Буде його мало.

Гляну з-під руки
На тернову далеч.
Страшно, але йти
Мушу через терни.
На мої роки
Налетіла галич
І склювала їх,
Як добірні зерна.

Щось ще в мене є,
Щось ще залишилось,
Жменя пелюстків
Того першоцвіту.
Ще не все моє,
Ще не все звершилось,
Ще не все вітри
Рознесли по світу.

Кину я вітрам
Те кохання пізніє.
Нате вам, несіть,
Хай дзвенить луною.
Лиш тебе не дам,
Моя зоре-пісню.
До останніх днів
Залишись зі мною.

Покута чи відрада

За що мені така покута -
Так часто бачити тебе?
Любов, як та гірка отрута,
І не сховася ніде.
За що мені такі страждання,
Гіркі й солодкі водночас?
А те палке п'янке кохання...
Воно, як видно, не для нас.

За що мені така відрада -
Так часто бачити тебе?
Чи рада тому, чи не рада,
А серце рветься, серце жде.
Стою самотня біля хати,
А ти повз мене знов пройшов.
Та звідкіля ж тобі те знати,
Що це стоїть твоя любов?

Повторюю, немов молитву,
Твоє ім'я, твоє ім'я.
Хтось може виграс ту битву,
Тільки не я, тільки не я.
Бо я боротися не вмію.
Якщо не мій, то що вже тут...
Плекаю дивну свою мрію:
Щоб ти озвався коли-небудь.

Щоб раптом глянув ти на мене -
І зрозумів, і спаленів.
Любов - те марево огненне -
Тобі розкаже все без слів.
Непоказна і непримітна.
Таку побачиш - обминеш.
А та любов, що в серці квітне,
Не має меж, не має меж.

З СУМНИХ МЕЛОДІЙ

Ой, загуди, голубоньку

(за мотивами народних пісень)

Пливе човен по Дунаю,
А я собі журу маю.
Журу маю - не журюся,
З голубоньком зговорюся.
Голубочку, голубочку,
Чого сидиш на дубочку?
Чого сидиш та й не гудеш?
Чи за мною тужить будеш?
Як я селом не пройдуся,
Як до тебе не озвуся,
Чи затужиш, чи загудеш?
Чи згадаш, чи забудеш?
Вип'є вітер росу пізню.
Пошукай там мою пісню.
Десь вона тут ходить боса
По холодних пізніх росах.
А як ти її почуєш,
А як з вітром заночуєш,
То загуди, голубочку,
На зеленому дубочку.

Навічну пам'ять колишній моїй свекрусі

*Фроловій Зої Василівні, що після розлучення
з моїм чоловіком все ж залишалася моєю
свекрухою*

Ви так тихенько відійшли у споюй.
Для вас назавше зупинився час.
Все, що було, нам не розкажуть роки.
Все, що було, залишиться для вас.
Ви з фотографій, молода і гарна,
Докірливо дивилися на нас.
Життя перекроїти - справа марна:
Для вас назавше зупинився час.
Прощав священник вас із невістками,
З онуками і з вашими дітьми.
Хоч ми давно вже поріднились з вами,
Та офіційно не родина ми.
Людина завше на землі лишає
Свій непомітний чи помітний слід.
І правнуки вже ваші підростають,
А ви пішли у той незнаний світ.
А ви життя так пристрасно любили,
Єднали всю родину за столом.
Ви зла, мабуть, нікому не зробили,
Хоча і не боролися зі злом.
Лежали ви, покірна й безборонна.
Хмарина з неба пролила сльозу.
І виросте нова могила чорна,

Лишаючи нам біль і тихий сум.
Лягли вінки. Розходилися люди.
І якось раптом зрозуміла я,
Що вас ніколи більше вже не буде,
Моя свекрівка, що вже не моя...

Наші втрати

Я канони порушу
І риму теж,
Напишу вірші зболені,
Неримовані.
Про стару нашу грушу,
Про скупість меж
І пророки знедолені
И руки зморені.
Тут жила моя мама
І батько жив.
Ім літа посміхалися,
Часом плакали.
Пахло літо медами
Солодких жнив,
А зима, розгулявшись,
Пахла святами.
Розліталися діти.
Стелився шлях,
Недалечко одним,
А іншим - між люди.

Тільки мамині квіти
У квітниках
Сумували за тим,
Чого більше не буде.
Сумувала матуся.
Сльоза в очах.
Хата спомином повнилась,
Тепла хата.
Я до мами горнуся
В далеких снах,
Б'є життя, не жаліючи.
Біль і втрата...
От пиши тепер вірші.
Кому вони?
Хоч і будуть зболені
Чи веселі.
І злітаються роки,
Як наші сни.
Та нема вже батьків,
Нема оселі...

ОСІННІ МЕЛОДІЇ

А я за літом шкодувала

Зійшла на землю тепла осінь.
Казали люди - золота.
А я дивлюся ще і досі
Через літа, через літа...
И тоді була та сама осінь.
Журилась в річечці вода.
Стояла я, мала і боса.
І літа так було шкода.
І тих пташок, що відлетіли,
І тих квіток, що відцвіли...
А ще ж то будуть заметілі,
А ще ж то будуть віхоли.
А поїси що ще можна босій.
Холодні тільки вечори.
Сміється з мене тиха осінь
І роняє листя явори.
Встелила осінь всі стежини -
Приготувалась до зими.
І сумно дивляться жоржини
На кольорові килими.
Я все ще літа шкодувала.
Я ще любила, ще цвіла.
А осінь смутку додавала,

Бо осінь добре пам'ятала,
Як боса я була й мала.
Якась пташина щось кричала,
Кружляло листя у воді...
Ля ж дивилась і не знала,
Чи то тепер, чи то тоді...

Десь моя любов з дороги збилася

Що ж тепер?.. Переживаю заново
Ті слова, що ти колись казав.
Осінь ходить, лагідна, каштанова,
А в очах туманиться сльоза.

Вже холонуть буйні трави росяні,
Не знайти тепла у холодку.
Можна заховатися від осені
В прибраному до зими садку.

Тільки осінь й тут вже потрудилася.
Барвами фарбує сад і ліс.
Десь моя любов з дороги збилася,
Десь на возі їде без коліс.

Я пошлю коня золотогривого:
Приїжджай скоріш, бо час мина.
Втратити не хочу й дня щасливого
И залишить з осінню одна.

Квіткове танго

Вже ходить осінь по землі,
Холонуть ранки і розлуки.
Листок у вітру на крилі
Летить в мої схололі руки.
Зі мною поруч ти стоїш,
І серце так нестримно б'ється.
Ти щось від мене ще таїш,
Але сказати доведеться.
Осінні квіти
Даруєш ти мені.
Осінні квіти...
Вони такі сумні.
Осінні квіти
Небавом відцвінуть.
Осінні квіти
Шепочуть: «Не забудь».

А осінь жалю додає,
Така підступна і лукава.
Ти ще зі мною, ти ще є,
Та ні на що не маєш права.
А осінь смутку додає,
Сховавшись у густі тумани.
Ти ще зі мною, ти ще є,
Та вже розлука поміж нами.
Осінні квіти

Даруєш ти мені.
Осінні квіти...
Вони такі сумні.
Осінні квіти
Небавом відцвітуть.
Осінні квіти
Шепочуть: «Не забудь».

Сумного того кришталю...
Осінні роси - наче сльози.
Я все ще так тебе люблю,
Та ти пішов. Ти вже в дорозі.
Я почекаю до весни,
Щоб знов любити і радіти.
Ще буде сміх, ще будуть сни,
А поки що осінні квіти.
Осінні квіти
Ти дарував мені.
Осінні квіти...
Вони такі сумні.
Осінні квіти
Шепочуть: «Не забудь».
Осінні квіти
Небавом відцвітуть...

За вікном листопад

Все у нас невпопад,
Все у нас нерозумно.
За вікном листопад
Посміхасться сумно.
І дерева роздягнені
Вже чекають зими.
Ми такі безпорадні,
Наче зовсім не ми.

За вікном листопад.
Ідуть холодні дощі.
А у нас все не влад,
А у нас труднощі.
І безлиста тополя
Пильно стежить за нами.
Наша скривджена доля
Десь мандрує тернами.

За вікном листопад.
Незабаром зима.
Налегить снігопад -
На те ради нема.
За вікном листопад
Свій відмірює час.
Що у нас все не влад -
Це залежить від нас.

За вікном листопад
Вже зібрався в дорогу.
А у нас все не влад.
Трохи сумно, їй-Богу.
За вікном листопад -
На те ради нема.
А у нас є ще час,
Доки ще не зима.

ЗИМОВІ СНІГОКРУТИ

Так буде і колись

У тиші тільки спогади снуються,
А ще завія стука у вікно.
Десь там на небі долі дві куються.
А може Бог вже викував давно.
Твою й мою. Окремо. Так вже буде.
Нам з Богом сперечатись не з руки.
Ми - просто люди, звичайніські люди.
А спогади нанизують роки.
Нанизують, як дороге намисто.
Роки дзвенять, сміються і мовчать.
А за вікном дріма холоде місто.
Годинник йде і десь коти м'явчать.
Життя... Таке звичайне і буденне,
Як сотні літ, як тисячу назад.
Було колись, так буде після мене...
Засипле снігом наш старезний сад...
Зима шапки одягне на ялинки,
А козушки накине на дуби...
Вальсують в світі голубі сніжинки
И наспівують: «любиме мене, любиме».

Не боюся зими

Захурделила зима,
Розходилась,
Хоч недавно ще сама

Народилась.
Заспівали їй вітри
Колискову:
«У льоди усі світи
Сковуй, сковуй».
Розпустила у світи
Сніговії.
Закувала у льоди
Наші мрії.
Закувала на бігу
Річку в кригу,
Написала на снігу
Білу книгу.
Що мені твоя краса
Білосніжна?
Плачуть сірі небеса -
Ти не ніжна.
Твої квіти на вікні
Не зігріють.
А вітриська крижані
Віють, віють.
Може я тебе колись
Ще любила,
Доки ти мені біди
Не зробила.
Розлучила на завжди
Мене з милим.
І засипала сліди

Снігом білим.
Тільки я тепер зими
Не боюся.
Білосніжними крильми
Обів'юся.
Коляда моя майне
Аж за обрій.
Хай мене не обмине
Ангел добрий.
Я не дам тобі себе
Остудити.
Я зумію ще тебе
Пережити.
Ти теплом скоріш війни,
Гей, вітрище.
З кожним кроком до весни
Ближче, ближче.

Мерзне під снігом ожина

Скиглять вітри біля хати,
Сумно гудуть заметілі.
Сніг, то колючий,
А то лапатий,
Мостить кожух свій на гіллі.
Стежки ніхто не протопче -
Гріються всі по домівках.
Хлопці й дівчата,

Взявши санчата,
Хвацько катаються з гірки.
Хто тебе видумав, зимо?
Чи чарівник, чи чаклунка?
Ходить по стежках,
Як по мережках,
Пишна лисиця-хитрунка.
Звідки прийшла ти, лисице?
З казки якої, скажи нам?
В лісі за полем,
За суходолом
Мерзне під снігом ожина.

Сніг

Вже випав сніг, холодний та байдужий,
Такий, як твоє серце прагматичне.
Я сподівалась, що кохання вічне.
Воно ж для тебе зайве, любий друже.
Я не скорюся холоду німому,
Холодну хвищу переб'ю піснями.
Які б сніги не віялись між нами,
Своє кохання не від дам нікому.
Я знаю, що весна таки настане,
Хоча й чекати трохи доведеться.
Любов у серці піснею озветься,
Зима минеться, білий сніг розстане.

Грудневий дощ

Холодний грудневий дощ
Нічну заколисує тишу.
В ореолі вулиць і площ
Я свою поезію пишу.
Я творю молитву чи пісню,
А може присвяту Львову.
У пору, таку вже пізню,
Я складаю слово по слову.
Йде холодний грудневий дощ,
Та я його не боюся.
В ореолі вулиць і площ
Я радію, і плачу, й молюся.
Я того дощу не боюсь,
Бо ми до нього вже звикли.
Він іде собі, а я сміюсь,
Комуś ми кидасм виклик.
Грудневий дощ - це цікаво.
Ми сміємось собі з зими.
Дощ іде. Він на те має право.
Він іде собі, як і ми.
Тихо плаче зима біля брами.
Холодні грудневі сльози.
Осміяну школярами,
Залишили її морози.
Дощу їй не подолати.
Хоч хтось би її пожалів.
Без снігу навіть Карпати.

А що вже казати про Львів?
А дощ безжурно танцює,
Може вальс чи химерну польку.
Я зиму таки пошкодую -
Подарую їй парасольку.
Бо вона вже до нитки вимокла
І не може нічого вдіяти.
В мене ж думка химерна виникла -
Як її смуток розвіяти.
- Зимо-зимонько, годі плакати,
Заспокойся хоч на хвилинку.
А я розкажу, як потрапити
На новорічну ялинку.
Бутафорного снігу насипемо,
Потанцюєш з Дідом Морозом,
Потім всі ми по чарці вип'ємо,
Аби не пропити свій розум.
Дощ минеться, закінчиться грудень,
Ти зберешся з новими силами.
Тебе зачекалися люди,
Світ засипеш снігами білими.
Заморозиш ставки і ріки,
Ліс одягнеш в білу обнову.
Та не думай, що це навіки -
Бо весна все розтопить знову.

ПОЛОТНА

В синім небі лебеді ячали...

Горіла ватра у весняних росах,
Ясіфіла квітка у дівочих косах.
І тугою захмарене чоло.
А більш либонь нічого не було.
Дуби схилили крони у біді.
Лежали хлопці, гарні, молоді,
Постріляй. Уся повстанська чага!
Ніхто не ворухнеться. Проби! Хто там?
Поворухнувся недобитий ворог.
Лице у нього чорне, наче порох.
Поводив каламутними очима.
Вже смерть стоїть у нього за плечима,
А він ще тягнеться до кобури.
Умри, негіднику, скоріш, скоріш умри.
Її побачив. Очі повні люті
Туманяться у смертній каламуті.
Упав. Кінець. Нічого вже не зможе.
Помилуй і спаси нас, милий Боже!
Що їй робити? Боже, що робити?
Скажи, як ворогів своїх любити?
Вона була у розвідці. Прийшла -
И побачила таке, що не збагнути.
Хотіла їм у душі зазирнути,
Але в собі відваги не знайшла.

Не плакала. Закам'яніли сльози.
Стояла мовчки, непорушно так,
Немов скорботи невблаганний знак
Прив'їждженій епохами дорозі.
Ще вороги повернуться сюди.
Вона це знала, серцем відчувала.
«Тікати треба. А куди? Куди?»
Заклякла й порятунку не шукала.
Вони лежать... Як їх залишить тут?
Куди піде? Не зможе і не сміє.
Вона крізь біль все добре розуміє,
Та буде з ними. В тому її суть.
Вона клялась боротись до загину
І присягу не зломить, смерть прийме.
Вони - за самостійну Україну.
Марія теж. Всі муки їх візьме.
Ось віз заторохтів. - Напевно, їдуть.
Своїх забрати. Наших тут залишать.
Кругом така німа смертельна тиша.
Хто сміє ту порушувати тишу?
Ускочила в землянку. Заховалась.
На що вона в душі ще сподівалась?
Що ворог не загляне? Не знайде?
Вже порятунку не було ніде.
Стояла біла, наче та стіна.
Тримала зброю і чекала ката,
їх так багато, а вона одна.

За всіх полеглих то мала заплата.
Але кількох вона таки вкладе.
Її рука здригнутися не сміє.
Замало куль. Вона це розуміє.
Щось і для неї доля ще знайде.
Стояла мовчки. Чула голоси,
Брутальні і лайливі. Щось шукали,
їй тільки ще б напитися роси...
І виглянула... Мертвих роздягали...
Це де таке ще бачено й коли?
Невже це кодро і справді сатанинське?
В них щось було... Таке не уїфаїнське,
Таке не людське... З пляшки щось пили...
І реготали. Щось кричали тупо,
їм байдуже, що поряд стільки трупів.
Свої й чужі... Ніякої печалі.
А в синім небі лебеді ячали.
Картина гідна для самого пекла.
З грудей у неї вирвалось зітхання.
А днина ж то була! І гарна, й тепла,
Така весняна і така... Остання.
А болю того стільки на землі,
Що і на небі мусить відгукнутись.
Ще б їй до уст коханих доторкнутись
Устами спраглими, як мамині жалі.
О, Боже, хтось іде. Чи пронесе?
Ні, не пронесло. - Зй, сюда, ребята!

І - постріл. Влучний. От, здається, все.
І на одного менше стало ката.
І другий впав. І третій... Скільки ще?
Нема патронів! Не розрахувала.
Хоч би один для себе заховала.
Чому у неї так болить плече?
Та це тепер не так уже важливо.
- Ребята! Девка! Вот так повезло.
- Красивая. - А наших уложила
Троих. Ось воно, зло, те сатанинське зло.
Роса - не сльози, сльози - не вода.
У голові дзвенить, у скронях тисне.
- Ну что тн там? Тащи ее сюда!
І жодного патрона, як навмисне.
Її тягнули, власне, волокли
І кинули, розтерзану і босу,
І кинули в терпку холодну росу.
Ще щось кричали, щось з горла пили.
Вціліла квітка у дівочих косах.
Надії не було на порятунок
Або на смерть - на кулю чи на труну.
Кривавий слід ще пламенів на росах.
І раптом постріл. У саміські груди.
Хтось обірвав її пекельні муки.
Вона лежала, розпростерши руки.
І серед москалів знайшлися люди.
Ще вдячно посміхнулась - і затихла.

Усі заметушилися, закричали.
У синім небі лебеді ячали.
Вона в житті нічого ще не встигла.
А чоловік стояв, німий і сивий,
В його руках диміла ще рушниця.
Йому так часто його донька сниться...
В них п'яна похіть набирала сили.
- Що ти наделал? Мать твою... І вдарив
Старого в карк. - Испортил всю малину.
Він їхню похіть пострілом затьмарив.
А ще побачив голубу хмарину.
«Ее душа» - старий собі подумав, -
Йй заплющив очі. Його все ще били.
Вони в житті нікого не любили.
Він знепритомнів, може, обезумів.
Вони брутально лялись, кричали.
- Какая девка! Ах, тш, старий хрен!
Час не зберіг ні прізвищ, ні імен.
А в синім небі лебеді ячали...

Згасала ватра. Ще жарина тліла.
Довкола тиша, лиш вороння карка.
Вона лежала, гарна, як русалка.
Ніхто не смів торкнутись її тіла.
Неподалік лежав її коханий,
Дивився в небо карими очима.
У кожного відвага за плечима.

Що він сказав у подих свій останній?
Озвалася налякана пташина.
Комусь зозуля роки рахувала.
Земля тужила, ні, земля ридала
І кучері хлоп'ячі ворушила.
Тут і москаль лежав, своїми вбитий,
За те, що обірвав дівочі муки.
І на старого піднялися руки,
Бо то були не люди, а бандити.
Хто там крадеться між кущів і сосен?
Хто там іде у царство непокори?
Над ними нахилилась неба просинь,
Та їм вже не зарадити ніколи.
То мати йде. Либонь, її шукає.
Знайшла - і мовчки впала на коліна.
Вона до неба руки простягас,
її молитва вічна і нетлінна.
Вона живе у просторі і часі.
Бо матері ніколи не вмирають.
Молитви їхні милують, карають
І в Бога просять пекла або раю.
Стояла на колінах і молилась.
Молилось серце, виповнене вщерть.
На неї мовчки з-за сосни дивилась
Та невблаганна, та жорстока смерть.
І врешті вийшла до сумної жінки
И заговорила з усміхом лихим:

- Сьогодні в мене немалі ужинки.
Бо що життя? Воно, неначе дим.
Було й нема. А скільки того цвіту!
Ти не повіриш: часом жаль самій.
Зовуть мене володаркою світу -
І не дарма. - Хизуєшся? Не смій!
То царство не твоє. То царство духа.
Иди, шукай поплічників своїх.
Земля на груди ляже легким пухом,
А люди пам'ятатимуть про них.
Йди звідси, бо над ними ти невладна.
Свого ужинку ти тут не знайшла.
Стояла смерть, безсила, безпорадна,
Постояла ще трохи та й пішла.
Вже поночі було. Вже зовсім смеркло.
Зітхнула мати та й пішла в село.
Вони лежали, горді і безсмертні,
У них жалю і страху не було,
їх поховали. Всім селом зійшлися.
Було це небезпечно, кожен знав.
Та всі прийшли, героїв не зреклися.
І тихий спів, як плач гіркий, лунав.
Співали «Вічну пам'ять». Мати стерпла
І вже рясних не витирала сліз.
А потім заспівали «Ще не вмерла» -
І зашумів, і обізвався ліс.
Не зміряти скорботи і печалі.

Схилились сосни і дуби сплелись.
А в синім небі лебеді ячали.
Вони ще прилетять сюди колись.
Пройде ще час. Оновиться руїна,
Відродиться держава на віки.
І наша незалежна Україна
На їх могилу покладе вінки.

**БУВАЛЬЩИНИ, НЕБИЛИЦІ
ТА ВСЯКІ ДУРНИЦІ**

Дем'янова слава

Добра слава за Дем'яном
По селу ходила,
Бо не одна молодиця
Від нього вродила.
Аби тільки молодиці,
А то ж і дівчата.
Всі трималися Дем'яна,
Як квочки курчата.
Ходить по селу Дем'ян,
Наче по Едемі.
Або як отой султан
У своїм гаремі.
Та були і у Дем'яна
Пікантні моменти:
Не платив їм на дітей
Жодних аліментів.
Та й ніхто не подавав,
Бо даремна справа.
Бо в Дем'яна тільки й того,
Що та його слава.
Річ у тім, що той Дем'ян
Не хотів робити.
Тільки й того, що він міг

Лиш жінок любити.
Ш до якої роботи
Був Дем'ян невдатний.
Навіть довідку дістав,
Що не працездатний.
Та Дем'яну все байдуже.
Жіноцтву - тим паче.
Смакувало йому дуже
Те життя ледаче.
Та горілкою частує,
А друга - борщем.
Добре те, що хату мав він,
Не жив під кушем.
На вареники - до Олі,
На млинці - до Галі.
І не журиться Дем'ян,
Як житиме далі.
Але й те, скажу вам, штука.
Не можна без того,
Бо ніяка ще наука
Не втяла такого,
Аби жінка без мужчини
Дитину вродила.
Мусить бути та взаємна
Чоловіча сила.

Чи в пробірці, чи в... Пробачте,
Знаєте у чому.

Бо інакше не вдавалось
Вродити нікому.
А літа, як по воді,
Так собі спливають.
Вже Дем'яна молоді
Дідом називають.
А бодай вам - той сміється.
Та й не обізвався.
А як в дзеркало заглянув,
То й сам здивувався.
Сиві вуса, сиві скроні,
Ще й лисина світить.
Отаке воно буває
На білому світі.
Отут Дем'ян задумався.
Вперше зажурився,
Що свій час давно прогавив
Та й не оженився.
Галя замужем давно,
З онуками Оля,
А Дем'янові така
Випала вже доля.
Тільки доля ні до чого.
Треба було дбати,
Щоб була не тільки хата,
Але щось і в хаті.
Аби жінка з діточками

Та добрії люди.
А Дем'ян, як вовкулака,
Білим світом нудить.
Ні дружини, ні родини,
Сам, як той бурлака.
Тільки слава та зосталась,
Який був гуляка.
«Дай-но, - думає Дем'ян,
- Зайду до Одарки.
Може чарочку налле
Або хоч півчарки».
Дарка - гарна молодиця,
Як і з рожі квітка.
І, як на гріх, виглянула
Ще її сусідка.
- Вже мені на тих старих
Дивитись обридло.
Був же парубок, як дзвін,
А став, як страшидо.
Важко в таке повірити,
Що ходив до мене.
Подивися, яке воно
Гидке та мерзенне.
Й до Дем'яна зір звернула.
- Щось хотів, Дем'яне?
- Вже нічого. Та й поплентавсь
Без горілки п'яний.

Дарку роки не беруть.
Що там їй ті роки!
Прожила без чоловіка -
Не знала мороки.
Намалосться, вбереться -
Та й ходить, як пава.
- А щоб тобі колька в серце!
- А щоб ти пропала!
Як таке сказати можна?
«Гидке та мерзенне»...
Та раніше жінка кожна
Вибігла б до мене.
А як колись щебетала!
А як колись мліла!
Отака жіноча вдача -
Проста й зрозуміла.
Піду знову я додому,
В нетоплену хату.
Жодна ще мені дитина
Не сказала «тату».
Півсела моїх дітей!
Боже ти мій Боже!
Є й таке, що, як дві краплі,
Геть на мене схоже.
Подивлюся - і те мос,
І он те, здасться...
І ніхто до свого тата

Вже не признається.
Ш сорочки перепрати,
Ш їсти зварити,
А як вип'ю, то й нікому
Навіть насварити.
А оті, у котрих вдома
Є жінки сварливі,
Нарікають і не знають,
Що вони щасливі.
Якби жінка насварила,
Ще й нагодувала,
А ще потім в чисту постіль
Біля себе вклала,
Тоді був би я щасливий,
Тоді б не журився.
Ах, який же був я дурень,
Що не оженився.
Була б жінка чепурненька
І дітей черідка.
І в шинок таки ходив би,
Але дуже зрідка.
Може б тоді по селі
Менше б волочився.
Ах, який же був я дурень,
Що не оженився.
Отак собі міркував,
Голова чемріла,

Бульбу не допильнував -
Аж йому згоріла.
Собі їсти готувати -
То не хлопська справа.
От до чого довела
Дем'янова слава.
А ви, хлопці-молодці,
Те на вус мотайте
І про славу Дем'янову
Добре пам'ятайте.
Мати жінку і родину
Може й не сучасно,
Але, хлопці, головне -
Оженитись вчасно.

«Спрут»

Всі те знають, що в нас криза
І велика скрута.
А полтавці ще для нас
Видумали «Спрута».
Як не маєш ти грошей
За воду платити,
То нема чого тобі
В туалет ходити.
То полтавці добре вміють,
їх не ублагаш.
Все відключать, перекриють -

І роби, що знаєш.

Ідуть хлопці із Полтави
Та й горілку смалять.
Придумали того «Спрута»
И самі себе хвалять.
- Ах, які ж бо ми розумні,
Які ж ми хороші.
Добре, що на тому можна
Заробити гроші.

Може нам відмовитися
Від водопроводу?
Із потічків і джерел
Будем брати воду.
Замість туалету в ліс
Будемо ходити
І на вигул діточок
Будемо водити.
Як придумують на нас
Ще якусь холеру,
Ми з родиною підем
Жити у печеру.
Хай на вогнищі дружина
Нам обід готує,
Бо цивілізація
Дорого коштує.

Щось природа зберегла
И для нашого Львова.
Є у нас неподалік
Печера Медова.
Треба приватизувати,
Щоб хто не обскочив.
І не буду я дурним
Голову морочив.
Шкода, мамонтів нема.
Розжилися б люди.
Що зима? Яка зима?
Ще і літо буде.
Будем пити та співати,
І писати вірші.
Жили ж предки у печерах.
А хіба ми гірші?
Нам не треба килимів,
А ні тих сервантів,
Не боюся я злодіїв,
Ані спекулянтів.
Діти лазять по деревах
Ще ліпше, як мавпи.
Я б додому не вернувся,
Хоч і гроші мав би.

Трохи грошей зароблю,
А трохи позичу,

А таки отих полтавців
У гості покличу.
Вип'єм з ними по чарчині,
А потім по другій.
- Бачте, хлопці, не злякались
Вашої наруги.
Криза нам не дошкуляє
І ніяка скрута,
І не боїмося більше
Ми вашого «Спрута».
Податкова от на хвіст
Може нам упасти.
Може нашу нерухомість
Податком обкласти.
Але поки що живемо
Мирно і спокійно,
Боремось за виживання
Дуже енергійно.
А вам чесно я скажу:
Плем'я ви ледаче.
Туалет перекривати -
Діло не козаچه.
Чим уславилась Полтава,
Усі добре знають.
Будьте певні, добрим словом
Про вас не згадають.
Бо якби ви, як колись,

Були козаками,
Воювали б з ворогами,
А не з шарпаками.
Розумію, платять гроші -
Треба заробити.
А не страшно вам що пики
Хтось може набити?
Думаєте, галичани
Не втяли б такого?
Та у них є власний гонор,
А у вас - нічого.

Ви, дівчата й молодіці,
Добре пам'ятайте:
Як до вас прийде багатий,
В нього запитайте:
- Де ти грошей заробив?
Тільки без секретів.
Чи не витягнув ти їх
З наших туалетів?

ЗМІСТ

Слово про автора (*сама про себе*)..... 3

ХАЙ СЛОВО ВПАДЕ У СЕРЦЯ

Нехай прийде прозріння.....	10
Люблю Україну.....	11
Криком чайки над тобою злину.....	12
Мис!.....	13
Лицарство стане.....	13
Про поетес.....	14
Непричесаний вірш.....	16
Віддам усі скарби.....	17
І плакала гірка печаль.....	18
Мені б стриножити свій час.....	19
Збирати час розкидане каміння.....	20
Хай Бог простить чи покарає.....	21

КРИМСЬКІ ЗАМАЛЬОВКИ

Ворон.....	23
Кримська ніч.....	23
А море все хвилюю бавиться.....	25
Хай спокійно море засина.....	26
Море не спить.....	27
Пісня хвиль.....	27
Розмова з Нептуном.....	28
Живи у спогаді мосму.....	31

НАСТРОЄВІ ЗАМАЛЬОВКИ

Визволи нас від лукавого.....	33
Хочу стати дивачкою.....	34
Не хочу фарбувати сивину.....	35
Впусти до хати ніч.....	36
Проліски.....	37
А батько клепле коси.....	38
Повернулась з дороги.....	39
Вечір на селі.....	40
На маминому городі.....	41
Навіялись вірші сумні.....	42
Запитати хочу.....	42
Зародила яблуня.....	44
Голос з вічності.....	45
Коли запанує любов.....	48
Моя доля і я.....	50
Політ.....	52
Віолончель.....	53
Розмова з дітьми (<i>Сумний спогад. З автобіографії</i>).....	54
Декотрим дівчатам.....	57
Тополина доля.....	58

ПРИСВЯТИ

Зрада (<i>жінкам, котрих зрадили</i>).....	60
Ти поспіши (<i>Марії Павлюх</i>).....	62

ДИТЯЧІ ГОЛОСИ

Живу у казці.....	63
Про вченого кота.....	63
Риба.....	64
Сестричка (<i>Миколці Носовському</i>).....	65
Подарунок для кота.....	66
Подарунки для зими.....	67
Про зиму і про снігурів.....	68
Мало снігу.....	70
Про чорного кота.....	72

ВІРШІ З НАДВЕЧІР'Я

Вже не кличуть мене поїзди.....	75
Мені сімдесят.....	76
Пригорни жінку.....	77
Подумай - і погодишся.....	78

ОЗВАЛОСЬ СЕРЦЕ НА ЛЮБОВ

Пісня вітрів.....	80
Травень.....	81
Хай буде, як вже буде.....	82
То нічого.....	84
Залишайся тут.....	84
Надбраніч тобі.....	86
Чом так рано потемніло (<i>за мотивами народних пісень</i>).....	87
Легіт.....	88

Прийдеш до мене.....	89
Удвох <i>(на згадку)</i>	90
Вечірня тиша плаче біля брами.....	91
Вірші не на день і не на рік.....	92
Я забути тебе не вмію.....	92
Ти дивишся на мене.....	93
Упаде зірниця.....	94
Свято любові.....	96
Згадай мене.....	96
Злітаєм у вись.....	97
Хай задзвенять колишні солов'ї.....	98
Не хочеться йти у зиму.....	99
ПідЕфалось лихо.....	100
Я не шкодую, що була твоя.....	102
Не треба неширих зітхань.....	103
І щаслива я стану тоді.....	103
Лиш тебе не віддам, пісне.....	104
Покута чи відрада.....	106

З СУМНИХ МЕЛОДІЙ

Ой, загуди, голубоньку <i>{за мотивами народних пісень}</i>	108
Навічну пам'ять колишній моїй свекрусі Фроловій Зої Василівні, що після розлучення з моїм чоловіком все ж залишалася мою свекрухою.....	109
Наші втрати.....	110

ОСІННІ МЕЛОДІЇ

А я за літом шкодувала.....	112
Десь моя любов з дороги збилася.....	113
Квіткове танго.....	114
За вікном листопад.....	116

ЗИМОВІ СНІГОКРУТИ

Так буде і колись.....	118
Не боюся зими.....	118
Мерзне під снігом ожина.....	120
Сніг.....	121
Грудневий дощ.....	122

ПОЛОТНА

В синім небі лебеді ячали.....	124
--------------------------------	-----

БУВАЛЬЩИНИ, НЕБИЛИЦІ ТА ВСЯКІ ДУРНИЦІ

Дем'янова слава.....	132
«Спрут».....	138

Літературно-художнє видання

Тетяна ФРОЛОВА

ПРОЗРІННЯ

поезії

Авторська редакція

Підписано до друку 11.03.2012
Формат 60x84/32.
Друк офсетний. Папір офсетний.
Гарнітура Тішез №\у Кошап.
Ум.друк. арк. 4. Обл.-вид. арк. 5,72